

Mediamonitor

**IN TWIJFEL GETROKKEN:
TRANSGENDER MENSEN
IN DE NEDERLANDSE
MEDIA IN 2023**

**trans
gender
netwerk**

Onderzoek en tekst: Mirthe Megens, Zena van Eekelen, Blau Oijnhausen,
Julia Penninga, Eline Poelstra.

Redactie: Elise van Alphen en Nora Uitterlinden

De monitor is mede mogelijk gemaakt met financiering van het ministerie
van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

© Transgender Netwerk, Amsterdam, 2024

Inhoudsopgave

1. Introductie	5
2. Methode	6
3. Resultaten algemeen	8
4. Casus: Rikkie Kollé	9
5. Woorden & begrippen	11
6. Casus: transitieverlof	17
7. Persoonskenmerken	19
8. Verhaallijnen	23
9. Conclusies	37
10. Lijst van begrippen	39

Figuren, grafieken, tabellen

Figuur 1. Aantal relevante artikelen 2018–2023	8
Figuur 2. Gebruik ‘trans(gender)’ als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord 2018–2023	11
Figuur 3. Gebruik ‘cisgender’ 2018–2023	13
Figuur 4. Verdeling percentages genderidentiteit 2018–2023	20
Figuur 5. Percentages witte trans personen en trans personen van kleur 2023	21
Figuur 6. Percentage per leeftijdscategorie 2023	22
Figuur 7. Percentage niet-belemmerende verhaallijnen 2018–2023	23
Figuur 8. Percentage gelaagde verhaallijn 2018–2023	25
Figuur 9. Vergelijking belemmerende en niet- belemmerende verhaallijnen 2023	29
Figuur 10. Percentage belemmerende en niet- belemmerende verhaallijnen 2018–2023	29
Figuur 11. Spijt, trend en over trend verhaallijnen 2018–2023	32
Figuur 12. Sentiment politiserende artikelen 2019–2023	36

1. Introductie

Mediarepresentatie biedt mogelijkheden voor de emancipatie van transgender personen in Nederland. Een positieve, inclusieve en diverse representatie van trans personen en transgender thema's in de media bevordert de vrijheid voor trans personen om openlijk zichzelf te kunnen zijn. Tegelijkertijd kan mediarepresentatie de emancipatie ook tegenwerken. Toenemende zichtbaarheid van trans personen in de media kan leiden tot begrip en acceptatie van mensen die niet of nauwelijks trans personen in hun omgeving kennen. Of meer zichtbaarheid tot begrip en acceptatie leidt, hangt echter wel af van het type berichtgeving. Sommige berichtgeving zal bepaalde stereotypen over trans personen versterken. Meer representatie betekent dus niet automatisch meer sociale acceptatie.

Dit rapport gaat over de representatie van transgender personen in de Nederlandse geschreven media in 2023. Gedurende dit jaar bespraken media onder andere een docent van de UvA die de non-binaire identiteit en de "obsessie met voornaamwoorden" een "lege hype" noemde. Ook kwam de felle botsing tussen Thierry Baudet en Rob Jetten in het NOS-debat over het bestaan van non-binaire mensen veel aan bod. 2023 was ook het jaar dat Rikkie Kollé werd verkozen tot Miss Nederland. Zij werd daarmee de eerste trans vrouw in Nederland met deze titel. De Nederlandse media schreven ook veel over trans-gerelateerde gebeurtenissen buiten Nederland. Zo werd er bijvoorbeeld veel geschreven over een Amerikaans biermerk dat een promostunt deed met de transgender influencer Dylan Mulvaney en daardoor 'gecanceled' werd.

Uit de eerdere mediamonitors bleek dat Nederlandse media nog steeds voornamelijk witte, jonge trans vrouwen representeerden maar ook in toenemende mate schreven over non-binaire personen. Trans mensen worden sinds 2018 hoofdzakelijk afgebeeld als slachtoffer of als succesverhaal. Hoe zat dit in 2023? Is er een verschuiving in de beeldvorming rondom trans personen? Wie waren er in beeld en wie niet? En welke andere verhaallijnen waren veelvoorkomend in de berichtgeving? Dit rapport brengt in beeld wat er is verschoven ten opzichte van voorgaande jaren en wat gelijk is gebleven.

2. Methode

2.1 Zoekopdracht

Voor het onderzoek van de representatie van trans mensen en onderwerpen in de Nederlandse geschreven media van 2023 is er een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van artikelen over trans personen en/of trans onderwerpen. Daarbij keken we naar de personen en onderwerpen die in beeld kwamen en hoe media deze beschreven. Er is voortgebouwd op de onderzoeksmethode van de Transgender Netwerk mediamonitors van 2018 tot en met 2022. Net als voorgaande jaren is de analyse gedaan met behulp van het softwareprogramma Meltwater. Dit programma heeft toegang tot de grote landelijke dagbladen (Volkskrant, Algemeen Dagblad, etc.), regionale dagbladen (Eindhovens Dagblad, Tubantia, etc), week- en maandbladen (Linda, Flair, etc.), online nieuwssites (Nu.nl, Joop.nl, etc.) en kleine nieuwssites (Tweakers, etc.). Meltwater selecteert met behulp van ingevoerde zoektermen artikelen die relevant kunnen zijn voor een onderwerp. Voor dit onderzoek zijn de volgende zoektermen gebruikt:

"genderincongruent*", "transgender*", "transseks*", "transman*", "trans man*", "transvrouw*", "trans vrouw*", "gender dysf*", "genderdysf*", "trans perso*", "transperso*", "crossdress*", "tranny*", "ladyboy*", "shemale*", "manwif*", "transfobi*", "travestie*", "non-binair*", "nonbinair*", "non binair", "non-binary", "transkind*", "trans kind*", "transmei*", "trans mei*", "transjong*", "trans jong*", "trans mens*" "transmens*"

2.2: Eerste selectie

In 2023 waren er 9415 artikelen die trans-gerelateerde zoektermen bevatten. Van de 9415 artikelen zijn 6751 relevante artikelen gefilterd. Andere artikelen waren ofwel niet meer beschikbaar, irrelevant of niet Nederlands. In 1585 artikelen werd het woord 'transgender' of 'non-binair' (of een aanverwant begrip) enkel in een rijtje van andere minderheden gebruikt of alleen in relatie tot de LHBTI+ gemeenschap in het algemeen, bijvoorbeeld als uitleg voor de afkorting of variaties daarop. Deze artikelen zijn uitsluitend geanalyseerd op sentiment en terminologie, omdat ze inhoudelijk niet genoeg ingingen op trans gerelateerde onderwerpen. 5166 artikelen leenden zich uiteindelijk voor een verdere analyse.

Ten opzichte van 2022 is in 2023 het totaal aantal artikelen dat trans gerelateerde zoektermen bevatten licht toegenomen (9016 in 2022 vs. 9415 in 2023). Maar het aantal niet-beschikbare, irrelevante of niet Nederlandse artikelen een stuk hoger ten opzichte van 2022 (2664 vs. 1249). Het percentage artikelen dat transgender onderwerpen enkel als diversiteit of als onderdeel van de LHBTI+ beweging gebruikte, ligt in 2023 ook hoger dan in 2022 (23,5% vs. 16,9%). Het uiteindelijke aantal artikelen wat zich leende voor analyse is dan ook in 2023 lager dan in 2022 (5166 vs. 6240). Dit duidt er op dat er in 2023 minder artikelen waren die trans gerelateerde zaken gedetailleerd bespraken.

2.3 Uiteindelijke selectie

De uiteindelijke 5166 artikelen zijn stuk voor stuk geanalyseerd en gecategoriseerd op sentiment, thema, type artikel, terminologie en, indien mogelijk, verhaallijnen en persoonskenmerken van de gerepresenteerde trans personen. De artikelen zijn gelabeld op basis van de informatie die het artikel tekstueel en/of visueel biedt, niet op basis van voorkennis over onderwerpen en/of personen. Bepaalde labels zijn alleen gebruikt als ze van toepassing waren op een trans persoon. Een artikel dat een cisgender drag queen bespreekt, werd beschouwd als irrelevant; een artikel dat een transgender persoon bespreekt die aan drag doet, is wel meegenomen als representatie.

2017 van de 5166 artikelen zijn geschikt bevonden voor een uitgebreide analyse omdat ze bepaalde terugkerende verhaallijnen gebruikten. Hier vallen dus niet de artikelen onder waarin het woord 'transgender' of 'non-binair' (of een aanverwant begrip) enkel in een rijtje van andere minderheden of alleen in relatie tot de LHBTI+ gemeenschap gebruikt wordt. Opvallende transgerelateerde onderwerpen waar veel artikelen over zijn gepubliceerd, zijn uitgebreider uitgewerkt als losse casussen in dit rapport.

2.4 Gehanteerde termen

In dit onderzoek wordt de term 'trans' gebruikt om te verwijzen naar personen die zich niet of niet eenduidig identificeren met het bij de geboorte toegewezen geslacht. We gebruiken 'trans' als paraplueterm: het woord heeft niet één definitie, maar omvat alle mogelijke termen en identiteiten die iemands toegewezen geslacht en/of gender afwijzen of bevragen. Hiermee erkent dit rapport de grote diversiteit die bestaat binnen trans identiteiten en stimuleert de monitor ook mediaplatformen om de verscheidenheid in transgender zijn te reflecteren met hun taalgebruik. Aan deze monitor is ook, als laatste pagina, een woordenlijst toegevoegd.

3. Resultaten

3.1 Frequentie

In 2023 zijn er 9415 artikelen gepubliceerd waarin trans personen en onderwerpen benoemd werden, waarvan 6751 openbaar en relevant. Dit is een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar. Percentueel gezien is de aandacht constant gebleven: net als vorig jaar gaat 0,1% van het totaal aantal geschreven artikelen in 2023 over transgender mensen en gerelateerde onderwerpen.

MEDIA

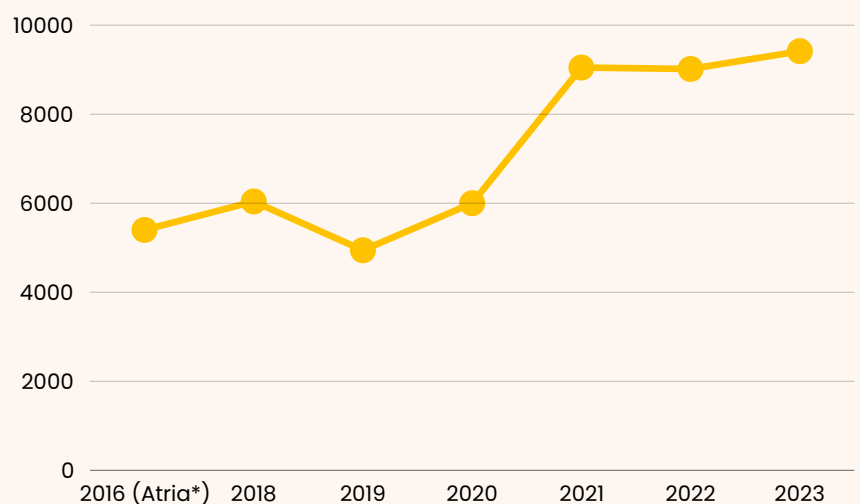
Top 3 bronnen met de meeste berichtgeving over trans onderwerpen

1. Business Insider (280)
2. De Volkskrant (232)
3. De Gelderlander (231)

Hoe vaak schreven de 8 grootste Nederlandse dagbladen over trans onderwerpen?

1. De Volkskrant (232)
2. De Gelderlander (231)
3. AD (230)
4. NRC (207)
5. Trouw (201)
6. Het Parool (199)
7. De Telegraaf (157)
8. De Stentor (143)

Figuur 1. Aantal artikelen 2018–2023.

TYPE BERICHTGEVING

- 60% nieuws
- 10% achtergrond
- 9% portret
- 5% recensie
- 4% column
- 4% opinie
- 4% aankondiging
- 3% overig
- 1% tv gids

TOP 5 THEMA'S

- 17% politiek
- 15% (social) media
- 15% kunst en cultuur
- 14% discriminatie
- 11% publieke ruimte

*Atria (2017) *Transgender en beeldvorming in Nederland 1991–2016*, factsheet 23 februari 2017. Van: <https://collectie.atria.nl/viewer/224752>.

4. Casus: Rikkie Kollé

Op 8 juli 2023 werd Rikkie Kollé, toen 22 jaar, gekroond tot Miss Nederland. Rikkie schrijft daarover op haar Instagram: *“Het is onwerkelijk maar ik mag mezelf @missnederland 2023 noemen. Ik ben zo trots en gelukkig ik kan het niet met omschrijven. Ik heb mijn community trots gemaakt en laten zien dat het kan. En ja ik ben transvrouw en ik wil mijn verhaal graag delen, maar ik ben ook Rikkie en dat is wat voor mij telt. Ik heb dit gedaan op mijn eigen kracht en heb genoten van elk moment. En waar jij ook bent op de wereld, ik wil er voor jou zijn en het voorbeeld zijn dat ikzelf gemist heb als kleine mij.”*

Trans vrouwen kunnen sinds 2012 deelnemen aan Miss Universe, de internationale organisatie die de wedstrijd wereldwijd organiseert. In 2018 werd al eens een trans vrouw tot Miss Spanje gekroond. Voor Nederland is het de eerste keer dat een trans deelnemer tot Miss Nederland wordt gekroond. Deze overwinning markeert dus een belangrijk moment in de geschiedenis. Rikkie is als Miss Nederland een inspiratie en rolmodel voor anderen binnen en buiten de LHBTI+ gemeenschap. Haar zichtbaarheid in de media biedt dan ook kansen zoals een toename in bewustzijn over – en acceptatie van – trans personen in de samenleving.

In bijna 10% van alle relevante artikelen uit 2023 werd deze overwinning van Rikkie besproken. In eerste instantie waren de nieuwskoppen 'Rikkie is Miss Nederland geworden'. Binnen een kwartier werd dat aangepast naar 'Rikkie is als eerste transvrouw ooit Miss Nederland geworden'. Hoewel deze wijziging enerzijds goed is omdat het de zichtbaarheid vergroot en deuren kan openen voor anderen die willen volgen, zorgde juist deze toevoeging ook voor meer negativiteit en leverde het veel ophef op.

Kollé ontving in eerste instantie talloze berichten van mensen die haar prezen voor haar moed en authenticiteit. Jongeren bedankten haar omdat ze een rolmodel voor hen is. Ouders toonden hun dankbaarheid omdat ze, dankzij haar voorbeeld, beter begrepen wat hun kind doormaakt, of omdat ze hun kind geholpen had zichzelf te durven zijn.

Helaas volgden de haatberichten ook al gauw. Mede aangezwengeld door opiniemakers reageerden mensen afkeurend dat een trans vrouw Miss Nederland werd. Een greep uit de reacties: 'Er is iets MIS met Nederland,' 'Ze is geen echte vrouw', en 'Ze heeft alleen maar gewonnen omdat ze

transgender is.' Dit commentaar kwam niet alleen van onbekende mensen. Ook huidig minister Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Mona Keijzer, schreef op X dat de overwinning van Kollé "weer een voorbeeld" is van hoe de "woke genderideologie" leidt tot "het verlies van vrouwen". Politiek commentator Eva Vlaardingenbroek ging nog een stap verder en schreef: "A man just won 'Miss Netherlands' 2023".

Het ontkennen van het vrouw-zijn van transgender vrouwen is diep schadelijk voor de emancipatie van de transgender gemeenschap. Het houdt vooroordelen in stand en draagt bij aan een vijandige omgeving waarin trans personen voortdurend moeten vechten voor hun recht om zichzelf te zijn.

Ondanks de vele negatieve reacties, tot doodsbedreigingen aan toe, werd er in de media over het algemeen met een neutraal of vaak zelfs positief sentiment over Rikkies overwinning geschreven. In één op de zes artikelen over Rikkie werd Transgender Netwerk genoemd, waarbij de positieve reactie van de voorzitter Remke Verdegem op Rikkies overwinning werd aangehaald.

Rikkie zelf laat zich ook niet tegenhouden door de negatieve opmerkingen. Ze keert de online haat zelfs om in iets positiefs. Het geeft haar een groot podium binnen en buiten de geschreven media, waardoor ze haar verhaal met nog meer mensen kan delen. Rikkie Kollés bekroning als Miss Nederland 2023 belichaamt daarmee niet alleen een zege, maar ook een krachtige boodschap van (trans) inclusie en emancipatie. Haar verhaal illustreert de strijd en successen van trans mensen in Nederland, tegen de achtergrond van een samenleving die nog steeds haar weg moet vinden in het waarborgen van gelijke rechten en respect. In de media, waar berichtgeving over discriminatie regelmatig de boventoon voert, biedt Rikkies overwinning een krachtig tegenwicht van hoop en mogelijkheden voor een toekomst van acceptatie en gelijkheid voor alle trans personen.

5. Woorden & begrippen

Het gebruik van inclusieve taal is belangrijk voor individuele trans personen en voor de emancipatie van de trans gemeenschap in het algemeen. In dit hoofdstuk wordt onderzocht welke begrippen er in omloop zijn en hoe het taalgebruik in 2023 zich verhoudt tot dat van voorgaande jaren.

Transgender/non-binair als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord

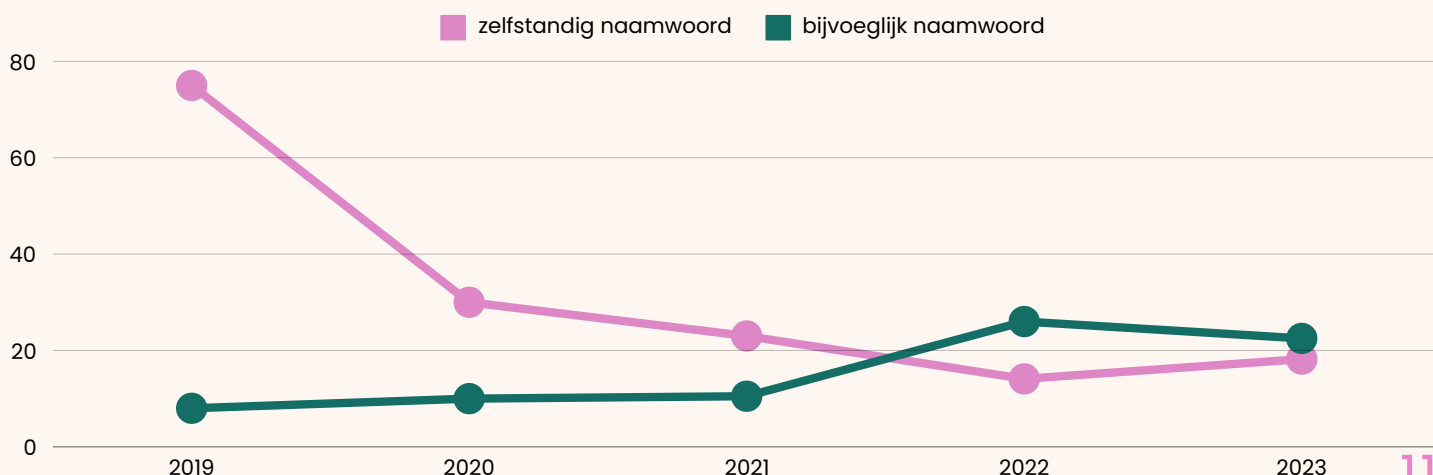
De term 'transgender' wordt nog steeds afwisselend als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Door een spatie tussen 'transgender' en een zelfstandig naamwoord te gebruiken, wordt de term als een beschrijving gebruikt. Zonder spatie impliceert bijvoorbeeld de term 'transvrouw' dat het om een specifiek soort vrouw gaat, anders dan andere vrouwen, in plaats van een vrouw die transgender is.

In 2121 artikelen (22,5%) kwam het woord trans(gender) als bijvoeglijk naamwoord voor, bijvoorbeeld in de formulering 'trans(gender) persoon' of 'trans(gender) vrouwen'. Dat is iets minder vaak dan in 2022 toen trans(gender) als bijvoeglijk naamwoord in 26% van de artikelen werd gebruikt.

In 1622 artikelen (17,2%) werd er gesproken over 'transpersonen' (en alle variaties daarop) als zelfstandig naamwoord, zonder spatie tussen 'trans(gender)' en het zelfstandig naamwoord. Dit is een toename ten opzichte van de 8,9% van artikelen van vorig jaar.

Verder gebruikten media in 18,2% van de artikelen (1231) het zelfstandig naamwoord 'transgender(s)', een toename ten opzichte van de 14,1% in 2022. Het gebruik van de term 'non-binair(en)' als zelfstandig naamwoord is flink gestegen naar 3,1% (210). Vorig jaar werd dit in nog maar 13 artikelen (0,1%) gebruikt.

Figuur 2. Gebruik 'trans(gender)' als zelfstandig- en bijvoeglijk naamwoord 2018-2023 in percentage artikelen.

Transitie, geslachtsverandering, geslachtsbevestigend en ombouwen

Media schrijven vaak over de verandering die een trans persoon doormaakt om te leven in de genderrol die geassocieerd wordt met de genderidentiteit. Dit proces kan een administratieve wijziging van geslacht omvatten, het aannemen van een nieuwe naam en voornaamwoorden, en soms ook medische ingrepen. Om het veranderen van genderrol te beschrijven gebruikten media in 2023 net als in 2022 het vaakst de term 'transitie' of een variatie hierop. Dit gebeurde in 573 artikelen (6,1%). Naast 'transitie' werd ook nog vaak van 'geslachtsverandering' (213 keer, 2,3%) gesproken. Met deze term wordt onder andere verwezen naar een medische transitie. In 2023 wordt de term ook vaak gebruikt in artikelen over afwijzingen van vergoedingen van gezichtsoperaties voor trans personen.

Sommige trans personen spreken liever van een 'geslachtsbevestigende behandeling of operatie' dan van 'geslachtsverandering' om zo de genderidentiteit als uitgangspunt te nemen. De transitie bevestigt slechts wat iemands eigenlijke geslacht en genderidentiteit al waren. In 2019 werd 'geslachtsbevestigend' nog niet gebruikt. In 2020 kwam het 11 keer voor, vooral als trans personen zelf over hun transitie vertelden. De term werd in 2021 25 keer gebruikt (0,2%) en in 2022 bijna twee keer zo vaak: 44 keer (0,5%). In 2023 is dit aantal gedaald naar 18 keer (0,2%). De termen 'genderbevestigend' of 'genderaanpassend' werden in 2023 ongeveer even vaak gebruikt als het jaar ervoor, namelijk in 0,7% (65) van de artikelen.

De term 'ombouwen' wordt door de trans gemeenschap gezien als een kwetsende term om te refereren aan de transitie en wordt liever niet gebruikt. Deze kwetsende term neemt elk jaar een beetje af, van 0,4% in 2021, naar 0,3% in 2022, naar 0,2% in 2023.

Genderdysforie

Genderdysforie is een klinische term voor 'het gevoel van onbehagen dat iemand met het eigen geslacht heeft'. De term is eind 20e eeuw in gebruik geraakt onder psychiaters en psychologen die trans cliënten behandelden en wordt nog steeds voornamelijk in een medische context gebruikt. In 2020 kwam deze term in minder dan 2% (98) van alle artikelen voor, wat vergelijkbaar is met 2019. In 2021 was sprake van een lichte stijging naar 3,9% en in 2022 weer van een daling naar 2,9%. In 2023 zet deze daling verder voort naar 2,1% (140). Begin 2019 heeft de World Health Organisation (WHO) de klinische term 'genderdysforie' en het label 'transseksualisme' uit de ziektediagnoses verwijderd. De termen zijn vervangen door het begrip 'genderincongruentie' maar dit is nog niet breed opgepakt door de trans gemeenschap en de media. Het woord 'genderincongruentie' zelf kwam in 2023 in 6 artikelen voor, de helft minder dan de 12 van 2022.

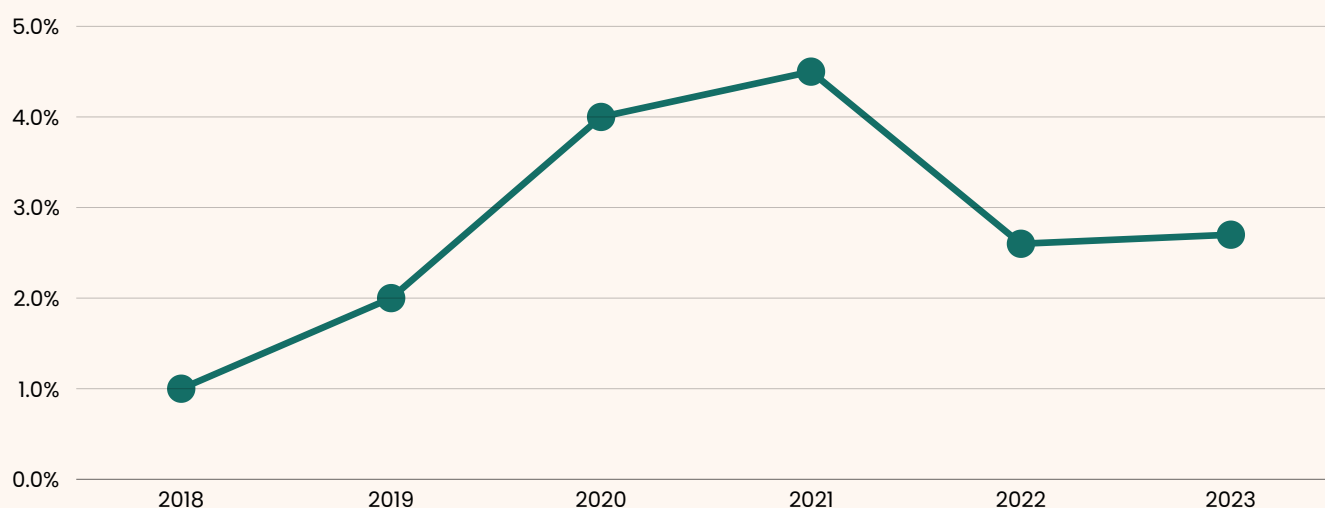
Transseksualiteit

Transseksualiteit is een klinische term voor 'het willen behoren tot het andere geslacht'. Toen de term in de eerste helft van de 20e eeuw door artsen werd bedacht, dacht men nog dat trans personen altijd volledig van geslacht wilden en/of moesten wisselen. De term wordt vandaag de dag nog her en der gebruikt. Trans personen zijn verdeeld over het gebruik van de term. Sommige trans personen identificeren zichzelf als transseksueel maar critici gebruiken de term liever niet omdat deze door artsen is bedacht en het woord 'seksualiteit' verwarring wekt. In 2022 werd de term in 3% (267) van de artikelen nog gebruikt. In 2023 steeg dit naar 4,1% (386), waarvan 99 artikelen (25,6%) 'transseksueel' als zelfstandig naamwoord gebruikten. 88% van deze artikelen gebruikten de term 'transseksueel' in een neutrale of positieve zin.

Cisgender

Een cisgender persoon is iemand die niet trans is. De term refereert dus aan een persoon bij wie het bij geboorte toegewezen geslacht en de bijkomende genderrol samen vallen met diens identiteit. In 2018 werd dit begrip in 62 artikelen (1%) gebruikt, in 2019 werd het in 93 artikelen (2%) gebruikt, in 2020 kwam het in 234 artikelen (4%) voor en in 2021 in 357 artikelen (4,5%). In 2022 daalde het gebruik van het begrip naar 234 artikelen (2,6%). In 2023 is er weer een lichte stijging in het gebruik van de term. Er zijn 253 artikelen (2,7%) die de term gebruiken, altijd in relatie tot trans gerelateerde onderwerpen. Hierbij zijn ook variaties zoals "cis man" en "cis vrouw" meegenomen in de telling. Net als vorig jaar vormden de mediaplatforms Business Insider, Winq en NRC de top drie wat het gebruik van de term 'cisgender' betreft.

Figuur 3. Gebruik 'cisgender' 2018-2023 in percentage artikelen.

Intersekse

Intersekse verwijst naar de ervaringen van mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet past binnen de normatieve definities van man en vrouw. Deze term valt op zichzelf niet onder de trans paraplu, maar iemand kan zowel intersekse als trans zijn. In 2023 kwam deze term 397 keer voor (4,2%). Dit is een daling vergeleken met 2022 toen de term in 561 (6%) artikelen voorkwam. In veel van deze artikelen wordt de term gebruikt om een variant van de afkorting LHBTI+ uit te leggen. Ook gingen veel van deze artikelen in 2023 over de internationale atletiekbond 'World Athletics' die de testosteronlimiet voor intersekse atleten verlaagde.

Crossdressing, travestie en drag

Er wordt gesproken van 'crossdressing' als een persoon zich soms of regelmatig, deels of volledig kleedt als persoon van een ander gender. In hoeverre een crossdresser zich identificeert met het gender van de gekozen kleding verschilt per persoon. Drag is een vorm van uitvoerende kunst waarbij de uitbundige expressie van gender centraal staat. 'Travestie' is een verouderd woord voor zowel het fenomeen van crossdressing als voor de kunstvorm van drag. Wanneer het woord 'travestie' gebruikt wordt voor trans personen kan dit kwetsend zijn. Het gebruik van travestie voor trans personen reduceert trans-zijn tot drag en 'verkleeden'.

In 2023 worden de term 'travestie' en varianten daarop in 211 artikelen (2,2%) gebruikt. Dit is vergelijkbaar met het aantal in 2022, waarin er 204 artikelen (2,3%) de term gebruikten. Vergeleken met 2022 is het gebruik van de term 'crossdressing' en varianten daarop gelijk gebleven. In 2023 wordt deze term eveneens 22 keer (0,2%) gebruikt. De term 'drag' en variaties daarop kwamen in 446 trans-gerelateerde artikelen (4,7%) voor en ging veelal over Nederlandse drag artists, maar ook over deelnemers van het populaire programma RuPaul's Drag Race. Dit is meer dan een verdubbeling ten opzichte van de 188 artikelen (2,1%) van 2022.

Genderideologie

De begrippen 'genderideologie', 'transgenderisme' en 'transgenderideologie' worden gebruikt door tegenstanders van de emancipatie van trans personen. Trans-zijn wordt door hen gereduceerd tot een politieke ideologie en een maatschappelijk fenomeen. In de jaren '80 van de vorige eeuw werd de term 'transgenderisme' nog gebruikt voor mensen die geen operaties wilden en voor non-binaire genderidentiteiten, maar vandaag de dag wordt het vaak gehanteerd door critici van trans rechten. In enkele gevallen wordt de term 'transgenderisme' nog gebruikt als zelfstandig naamwoord om non-binaire personen aan te duiden. De term 'transgenderisme' kwam in 2023 in 58 artikelen (0,6%) voor, een verdubbeling ten opzichte van de 30 artikelen (0,3%) in 2022.

In 2023 nam de frequentie van de term 'genderideologie' licht af; het werd in 117 artikelen (1,2%) gebruikt, waar dit in 2022 nog in 127 artikelen (1,4%) het geval was. 'Transgenderideologie' kwam in 38 artikelen (0,4%) voor. Dit is een flinke stijging ten opzichte van de 2 artikelen waar het in 2022 voorkwam. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in 2023 meer conservatieve bronnen opiniestukken publiceerden die het afwijken van gendernormen als een politieke keuze positioneren, vooral in relatie tot de Hongaarse anti-LHBTI+ wet.

Genderdivers, genderinclusief en genderneutraal

De term 'genderdivers' en variaties daarop zoals 'genderdiversiteit' kwamen in 2022 in 729 artikelen voor, waarvan er 241 (31%) over trans-gerelateerde onderwerpen gingen. In 2023 waren dit 855 artikelen, waarvan 319 (37,5%) over trans-gerelateerde onderwerpen gingen.

'Genderinclusief' en variaties op deze term worden in 2022 in 99 artikelen gebruikt. Van deze artikelen ging 35,4% (35) over trans-gerelateerde onderwerpen. In 2023 is er een lichte daling in het gebruik van de term. In 82 artikelen kwam de term voor. Hiervan gingen 20 artikelen (24,4%) over trans-gerelateerde onderwerpen.

Het begrip 'genderneutraal' en variaties daarop kwamen in totaal in 1686 artikelen voor in 2022. Hiervan ging 17% (287) over trans-gerelateerde onderwerpen. Dit percentage steeg in 2023: in totaal waren er 1855 artikelen die de term of variaties daarop gebruikten, waarvan 11,2% (207) over trans-gerelateerde onderwerpen ging. Het gebruik van het woord zegt verder niets over het sentiment van het artikel. 'Genderneutraal' wordt hier als bijvoeglijk naamwoord gebruikt, bijvoorbeeld bij 'genderneutrale' voornaamwoorden of 'genderneutrale' toiletten. In 2022 werd 'genderneutralen' ook nog in 4 artikelen voor als zelfstandig naamwoord om naar non-binaire personen te verwijzen. In 2023 kwam dit niet meer voor.

Uiterst beledigende woorden

Woorden zoals 'tranny', 'ladyboy' en 'shemale' zijn kwetsende termen. In 2023 zijn er 27 artikelen die dit soort slurs gebruiken. Het gebruik van deze woorden nam in 2022 iets af ten opzichte van het jaar ervoor (van 0,6% naar 0,4%) en in 2023 daalt dit percentage verder naar 0,3%.

Taalkundige handelingen

Deadnaming

Deadnaming is de handeling van het refereren aan of benoemen van een trans persoon bij hun 'oude' naam (oftewel de 'deadname'). De vorige naam kan pijnlijk zijn voor een trans persoon, omdat het een naam is die ook vóór een 'coming out' al niet paste bij hoe die persoon zich toen voelde. Er is een sterke stijging waargenomen in het deadnamen van trans personen ten opzichte van 2022 (28 artikelen, 0,3%), naar 83 artikelen (1,3%). Meer dan een derde van deze artikelen gingen in 2023 over bekende personen, voornamelijk over Loiza Lamers. Daarbuiten kwam deadnaming vooral voor in portretten van trans personen en interviews met cisgender personen die vertellen over de transitie van een dierbare, vaak een partner of kind.

Misgenderen

Misgenderen is de handeling van het refereren aan een trans persoon met (voornaam)woorden die niet passen bij de genderidentiteit van de persoon in kwestie. Zo kan misgenderen inhouden dat er naar een trans vrouw als 'hij' of 'man' verwezen wordt of dat een non-binair persoon met andere dan door hen gewenste voornaamwoorden (bijvoorbeeld 'hen'/'hun' en 'die'/'diens') aangeduid wordt. In 2022 kwam dit in 82 (0,9%) van de artikelen voor. In 2023 waren er 110 artikelen met misgendering en steeg het percentage naar 1,7%. Ook hiervan ging een derde over bekende personen, maar bij de overige gevallen was er geen duidelijk patroon te herkennen. Er was in 2023 weinig correlatie tussen deadnaming en misgenderen. De stijging in het deadnamen en misgenderen van trans mensen staat mogelijk wel in verband met het niet serieus nemen van hun genderidentiteit.

6. Casus: transitieverlof

Transgender Netwerk pleit al jaren voor transitieverlof als middel om de arbeidsparticipatie van transgender mensen te verbeteren. De positie van transgender personen op de arbeidsmarkt is al jaren veel slechter dan gemiddeld. Trans personen ontvangen drie keer zo vaak een vorm van uitkering als gemiddeld en rapporteren hoge percentages van discriminatie op de werkvloer wanneer zij wel werkzaam zijn. De arbeidskansen van trans personen liggen ook lager. Een belangrijke reden hiervoor is het vooroordeel dat veel werkgevers hebben over de gezondheid van trans personen en de vrees voor hoger ziekteverzuim dat dit vooroordeel veroorzaakt. Zelfs als een trans persoon wel werkzaam is, kan een transitie ertoe leiden dat de werkgever ervoor kiest het contract niet te verlengen door het hogere ziekteverzuim.

Het wettelijk inregelen van transitieverlof is volgens het rapport van onderzoeksbureau SEOR noodzakelijk om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan en participatie te bevorderen. Met transitieverlof krijgen trans werknemers de mogelijkheid om betaalde tijd vrij te nemen voor afspraken die gerelateerd zijn aan hun transitie en geeft het hen tijd voor herstel. Wanneer het een landelijke regeling wordt, worden werkgevers financieel gecompenseerd wanneer een werknemer afwezig is in verband met diens transitie. Dit is vergelijkbaar met de huidige regeling rond zwangerschapsverlof.

Steeds meer bedrijven hebben transitieverlof in afwachting van een landelijke wetgeving ingeregeld. De media hebben hier soms aandacht voor. Zo besteedde het NOS Journaal hier in 2023 aandacht aan toen Ahold Delhaize zich bij dit rijtje voegde. In 2023 kwam transitieverlof in 52 artikelen (0,8%) voor, vrijwel evenveel als vorig jaar. Van deze 52 artikelen waren er 46 openbaar. Hiervan waren maar 28 artikelen relevant. De overige 18 artikelen gingen grotendeels over stemhulpen en noemden transitieverlof hierin als een van de aandachtspunten.

Van de geanalyseerde artikelen begon 89,3% (25) met een korte uitleg over waarom transitieverlof belangrijk is met voorbeelden van bedrijven die transitieverlof bieden. Zo werd er vaak geschreven over hoe een aantal grote bedrijven al transitieverlof aanbieden, zoals Bol.com, Unilever, Aegon, NS en IKEA. Er werd dan ook uitgelegd dat wanneer transitieverlof door bedrijven wordt opgenomen in hun CAO, die bedrijven hun werknemers wel zelf moeten doorbetalen.

Een aantal van deze artikelen leggen uit dat, hoewel het enorm fijn is dat er al bedrijven zijn die hun werknemers transitieverlof bieden, dit voor veel

kleinere bedrijven financieel moeilijk is. Er waren minder artikelen die benadrukten dat de verbetering van de positie van trans personen op de arbeidsmarkt wordt belemmerd door het gebrek aan een wettelijke regeling. Dit komt doordat werkgevers zelf verantwoordelijk worden gesteld voor het aanbieden van transitieverlof. Een aantal van deze artikelen leggen uit dat, hoewel het enorm fijn is dat er al bedrijven zijn die hun werknemers transitieverlof bieden, dit voor veel kleinere bedrijven financieel moeilijk is. Er waren minder artikelen die benadrukten dat de verbetering van de positie van trans personen op de arbeidsmarkt wordt belemmerd door het gebrek aan een wettelijke regeling. Dit komt doordat werkgevers zelf verantwoordelijk worden gesteld voor het aanbieden van transitieverlof.

Het gebrek aan landelijke richtlijnen voor transitieverlof betekent ook dat de regeling per werkgever verschilt. De voorbeelden die in de artikelen worden gegeven verschillen daardoor ook. Bij veel van de werkgevers bij wie transitieverlof in de CAO is geregeld gaat het om een maximum van 24 weken verlof, verspreid over een periode van tien jaar. Een paar werkgevers die transitieverlof buiten de CAO regelen, zoals LUSH en Ahold Delhaize, bieden trans werknemers 33 weken verlof. Dit wordt niet in één keer opgenomen; trans werknemers kunnen bijvoorbeeld een dag opnemen om een afspraak bij te wonen en dan een langere periode vrij nemen voor herstel na eventuele medische ingrepen.

85,7% van de relevante artikelen had een positief sentiment en 10,7% had een neutraal sentiment. Het enige artikel met een negatief sentiment werd gepubliceerd door het Reformatorisch Dagblad. Dit artikel werd geschreven vanuit een christelijke overtuiging en meent dat trans zijn een 'doodlopende weg' is omdat het tegen de keuze van God ingaat. Volgens dit artikel is het introduceren van transitieverlof een voorbeeld van dat de Westerse wereld 'doorslaat'.

64,3% van de relevante artikelen bevatten een trans persoon die hun ervaring ermee uitlegde. De trans personen die werden uitgelicht waren overweldigend positief over de impact die transitieverlof op hun leven had. Zo heeft Floris Elbertse gebruik kunnen maken van de regeling en voelde hij zich door dit beleid gezien en gewaardeerd door zijn werkgever, PWC Nederland. Hij legde ook uit dat het onprettig kan zijn voor trans werknemers om zich ziek te moeten melden om afspraken bij te wonen: "Dat je een trans persoon bent, betekent niet dat je ziek bent." (Intermediair, 04-08-2023). Alle artikelen met een trans persoon hadden een positief sentiment.

7. Persoonskenmerken

Welke trans personen waren er zichtbaar in de geschreven media in 2023? In 2961 artikelen (43,9%) werd tenminste één trans persoon expliciet benoemd. 32,6% (964) van die artikelen ging over bekende trans personen: er waren dus ook veel persoonlijke verhalen over niet-bekende trans personen. Van alle in 2023 genoemde personen zijn onder andere de genderidentiteit, huidskleur en leeftijdscategorie genoteerd zoals deze werden weergegeven in het artikel. Zo is bijvoorbeeld de leeftijd van bekende trans personen niet meegenomen in de analyse als deze niet expliciet werd vermeld in de bron en zijn trans personen alleen meegenomen in de analyse als hun trans zijn expliciet benoemd werd.

Top 10

**Meest genoemde bekende trans personen
binnen de geanalyseerde artikelen**

1: Rikkie Kollé (382)	6: Nikkie de Jager (78)
2: Dylan Mulvaney (137)	7: Kelly van der Veer (60)
3: Sam Smith (110)	8: Louisa Janssen (57)
4: Loiza Lamers (106)	9: Noa-Lynn van Leuven (52)
5: Solange Dekker (91)	10: Lisa van Ginneken (45)

Genderidentiteit

De aandacht in de media ging in 2023, net als de jaren daarvoor, vooral uit naar trans vrouwen. In 2022 ging 52% van alle artikelen (1617) over trans vrouwen. In 2023 is er nog steeds hoofdzakelijk aandacht voor trans vrouwen en is het percentage zelfs gestegen naar 57,6% (1705). Het percentage artikelen dat ging over non-binaire personen is daarentegen licht gedaald; in 2023 ging een kwart van de artikelen (25,8%, 765) over non-binaire personen, terwijl dit in 2022 bij 28,5% (886) van de artikelen het geval was. Dit geeft aan dat non-binair als genderidentificatie over het algemeen minder zichtbaarheid had in het Nederlandse medialandschap dan vorig jaar.

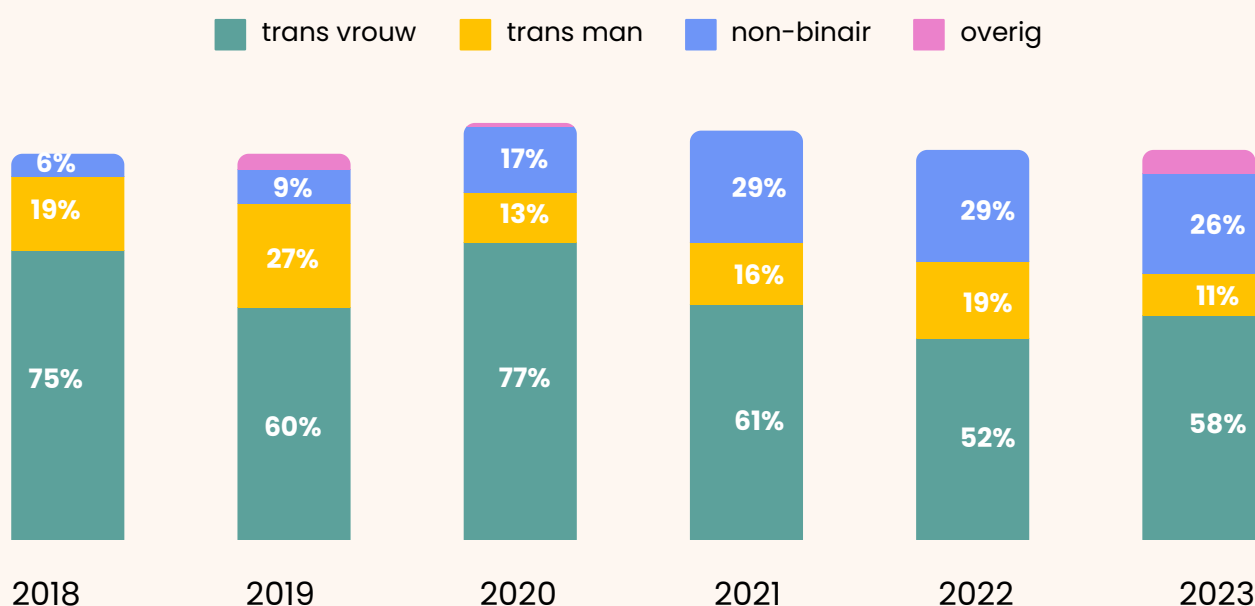
Berichtgeving over trans mannen blijft achterlopen: slechts 318 artikelen (10,7%) bespraken trans mannen. Dit toont een significante daling ten opzichte van de jaren daarvoor (15,5% in 2021 en 19,6% in 2022).

In het onderzoek van 2020 is voor het eerst gekeken naar de representatie van niet-westerse genderidentiteiten, waarbij 18 artikelen naar voren kwamen. In 2021 bespraken 14 artikelen niet-westerse genderidentiteiten: slechts vier hiervan bevatten directe representatie van een of meerdere mensen met een niet-westerse genderidentiteit. In 2022 was dit het geval in 3 artikelen, alle drie over acteur Jaiyah Saelua die zich identificeert als fa’afafine. Hen wordt wel in de titel als “non-binair” beschreven. In 2023 was er maar één artikel waarin iemand met een niet-westerse genderidentiteit werd gerepresenteerd. In dit artikel werd een persoon beschreven die zichzelf het label gaf van ‘two-spirited’. Het bestaan en de erkenning van niet-westerse genderidentiteiten blijft hiermee consistent onderbelicht in westerse media.

Crossdressing werd in 2023 amper besproken (0,7%, 20) en 1,8% van de artikelen (53) ging over trans personen die drag doen. Crossdressing veronderstelt geen specifieke genderidentiteit, maar valt wel onder de paraplu-term ‘trans’. Verder sprak 7,7% (229) van de artikelen onder andere over een fictief trans persoon, ging 5,3% (158) van de artikelen over een of meerdere trans sekswerkers en had 0,3% van de artikelen (8) expliciet betrekking op queer (niet-heteronormatief) trans personen.

Figuur 4. Verdeling percentages genderidentiteit 2018–2023.

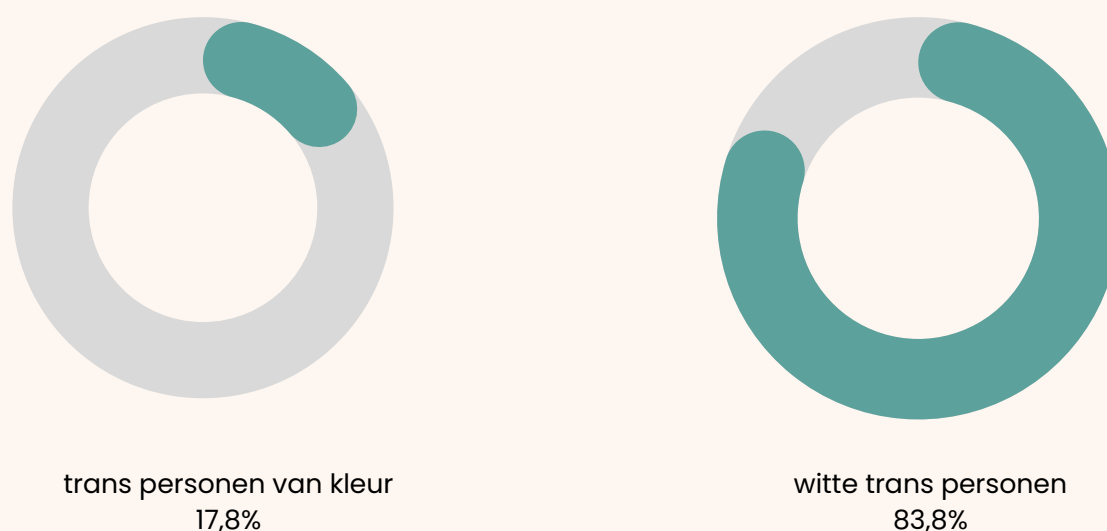
(overstijgt in sommige jaren 100% vanwege representatie van meerdere trans personen in eenzelfde artikel)

Huidskleur (N = 1351)

In 2023 werden 1351 artikelen gepubliceerd waarin de huidskleur van één of meerdere trans personen expliciet werd benoemd of afgebeeld. Waar in 2022 het percentage artikelen dat witte trans personen besprak, was gestegen van 76% in 2021, naar 82% in 2022, is dit in 2023 verder gestegen naar 83,8% (1132). Daarentegen benoemden 241 artikelen (17,8%) trans personen van kleur, een vergelijkbaar percentage als in 2022 (18%, 250). Net zoals in 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 werden trans personen van kleur vaker geportretteerd als slachtoffers: 21,2% (51) van alle artikelen met ten minste één persoon van kleur, gaf trans personen weer als slachtoffers. Dat was slechts in 7,2% (81) van de artikelen waarin een witte trans persoon werd beschreven het geval. De discrepantie tussen bovenstaande percentages is kleiner dan vorig jaar (32% en 12% in 2022 vs 21,2% en 7,2% in 2023).

Figuur 5. Percentages witte trans personen en trans personen van kleur 2023.

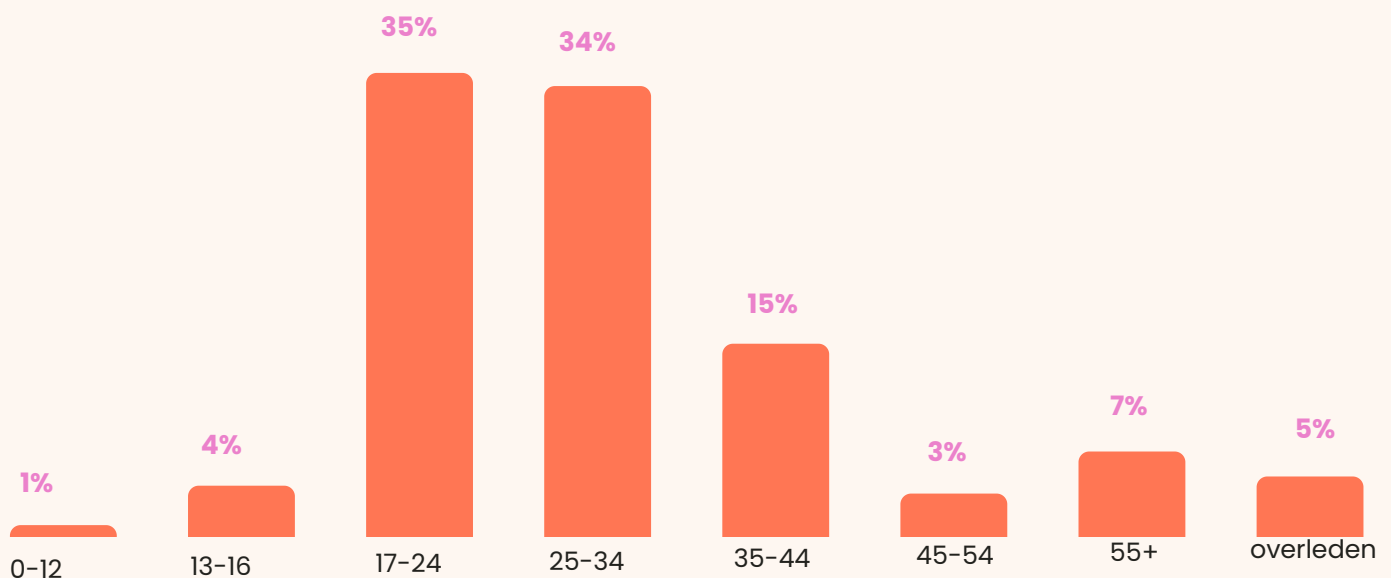
Ook is het aantal gelaagde artikelen (waarbij zowel de positieve als negatieve kanten van het leven van een trans persoon werden belicht) groter bij witte trans personen: in 2023 was slechts 6,6% (16) van de artikelen over trans personen van kleur gelaagd, terwijl dit bij 13,6% (154) van de artikelen over witte trans personen het geval was. Tegelijkertijd moet niet vergeten worden dat in dit onderzoek de volledige diversiteit aan niet-witte huidskleuren samen gerepresenteerd wordt onder de noemer 'trans personen van kleur'; als deze verschillende groepen niet samen zouden worden gecategoriseerd, is het aannemelijk dat witte trans personen in alle statistieken nog dominanter zouden zijn.

Leeftijd

Net zoals vorige jaren ging meer dan de helft van de media-aandacht voor trans personen waarvan de leeftijd expliciet genoemd werd, uit naar personen tussen de 17 en 34 jaar (samen 69,6%). Omdat de leeftijd enkel werd bijgehouden als die in artikelen expliciet werd vermeld, zou de representatie van oudere trans personen in realiteit wel groter kunnen zijn. Zo werd Kelly van der Veer bijvoorbeeld vaak genoemd zonder dat haar leeftijd erbij werd vermeld.

De grootste categorie is dit jaar 17-24, net als in 2022, maar het verschil tussen 17-24 en 25-34 was aanzienlijk kleiner dan in voorgaande jaren.

De categorie 'overleden' is net als vorig jaar vrij groot. De meeste artikelen in deze categorie gingen over een trans vrouw (Jody) die in 2003 vermoord werd door wurging, en waarbij er twintig jaar later een verdachte is gevonden en opgepakt door de politie.

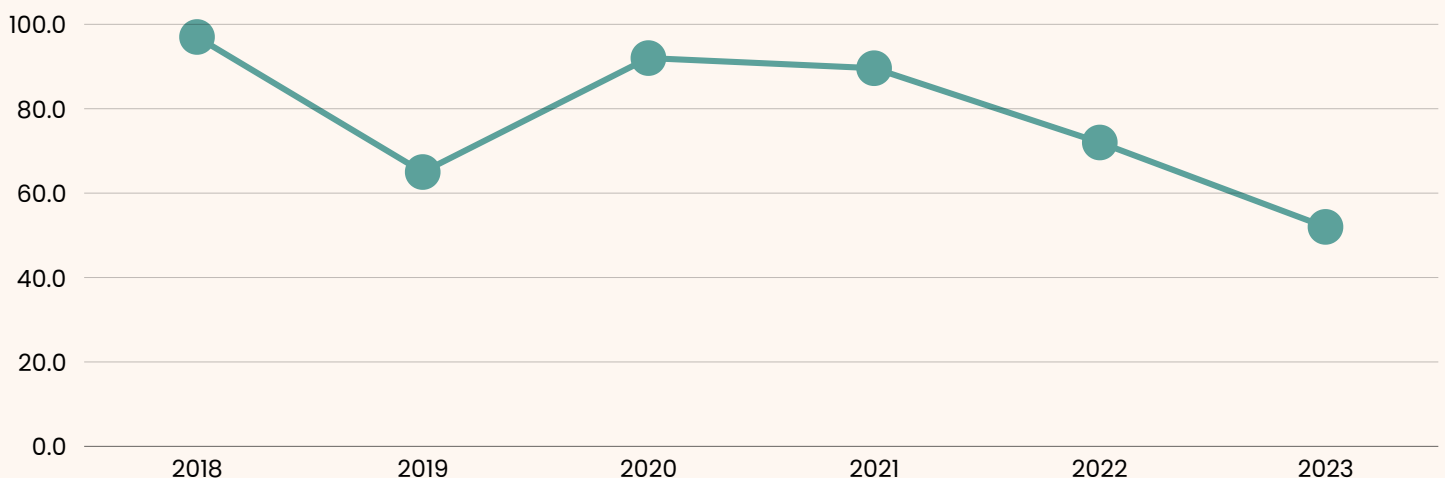
Figuur 6. Percentage per leeftijdscategorie 2023.

Opvallend is dat de twee categorieën die het meest voorkwamen (17-24 en 25-34) het minst vaak een positief sentiment hadden. De andere categorieën hadden gemiddeld bij 70,2% van de gevallen een positief sentiment, terwijl dat bij 17-24 en 25-34 maar bij 39,9% en 36,8% van de gevallen zo was.

8. Verhaallijnen

Veel van de artikelen uit het onderzoek waren niet geschikt voor een uitgebreide inhoudsanalyse omdat ze te weinig in gingen op trans personen en trans gerelateerde onderwerpen. Uiteindelijk zijn er 2017 artikelen (29,9% van alle artikelen in het onderzoek) geanalyseerd op de manier waarop trans personen en trans gerelateerde onderwerpen worden beschreven. Op basis hiervan zijn er 25 verschillende verhaallijnen te onderscheiden. Dit zijn er twee meer dan vorig jaar; de verhaallijnen 'over trans als 'woke'' en 'over trans als aanval natuurlijke orde' zijn dit jaar toegevoegd. De verhaallijnen zijn opgedeeld in niet-belemmerend en belemmerend. De laatstgenoemde zijn verhaallijnen die overduidelijk in de weg staan van de emancipatie van trans personen, zoals grappen of berichten waarin trans personen beschreven worden als een groep die niet thuishoort in de maatschappij.

Niet-belemmerende verhaallijnen in 2023

Figuur 7. Percentage niet-belemmerende verhaallijnen 2018–2023.

De niet-belemmerende verhaallijnen werden in 2023 in 52% van de artikelen gebruikt. Net als in 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 werden trans personen vaak afgebeeld als slachtoffers van discriminatie en uitsluiting en was 'het trans slachtoffer' ook dit jaar de meest voorkomende verhaallijn. De dalende lijn in het percentage niet-belemmerende verhaallijnen die vanaf 2020 zichtbaar is, zet zich in 2023 verder voort.

Deze daling lijkt vooral te maken te hebben met het feit dat het percentage artikelen dat trans personen als slachtoffer beschrijft, meer dan is gehalveerd ten opzichte van vorig jaar. In de 'trans als slachtoffer' verhaallijn worden trans personen gerepresenteerd als slachtoffers van pesten, discriminatie, chantage of geweld. Dit kan belangrijk zijn om de problemen van trans personen te belichten, bewustzijn over de situatie van trans personen te verspreiden en zo aan te zetten tot actie. Desondanks kan een eenzijdige focus op slachtofferschap ook belemmerend zijn voor de trans emancipatie.

Het schetst namelijk een beperkt beeld van trans personen, wat kan bijdragen aan een gevoel van medelijden in plaats van gelijkwaardigheid. Als er minder nadruk gelegd wordt op slachtofferschap, ontstaat er ruimte voor meer diverse en evenwichtige verhaallijnen die trans personen in verschillende rollen en contexten laten zien. Zo'n verschuiving kan uiteindelijk meer bijdragen aan de trans emancipatie dan de focus op slachtofferschap alleen. Hoewel andere niet-belemmerende verhaallijnen, bijvoorbeeld transgender als pionier, wel iets gestegen zijn, zijn in totaal de niet-belemmerende verhaallijnen afgenomen. Dit suggereert dat er in 2023 uiteindelijk minder werd geschreven over trans personen op de manier die hun emancipatie bevordert.

Het trans slachtoffer (13,9%)

"Het meest stuitend is het verhaal van een kwetsbare trans vrouw. Gevlucht uit haar homofobe maatschappij werd zij vanaf aankomst de eerste dag gediscrimineerd, bedreigd en bespuugd. Dacht zij zich veilig gesteld te voelen in Nederland, is zij opnieuw in Nederland gevlucht. Maar ditmaal omdat ze in het aanmeldcentrum van Ter Apel onvoldoende bescherming ontvangt."
(Winq, 13-03-2023)

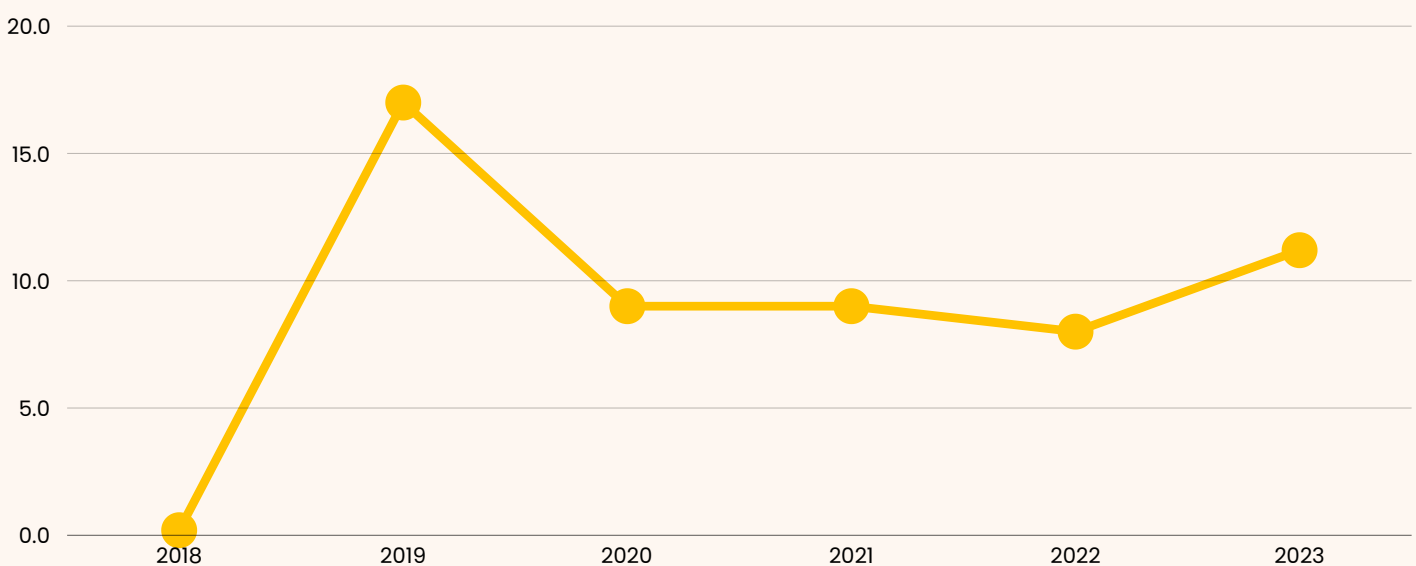
Net als in 2021 was in 2022 de meest voorkomende verhaallijn die van het trans slachtoffer. In deze verhaallijnen werden trans personen gerepresenteerd als slachtoffers van pesten, discriminatie, chantage en/of geweld. Deze verhaallijn kan bevorderend zijn voor de emancipatie van trans personen omdat het bijvoorbeeld medeleven kan opwekken en kan aanzetten tot actie, alsook bewustzijn kan verspreiden over de situatie van trans personen. In 2023 gebruikte 13,9% van de artikelen deze verhaallijn, wat een aanzienlijke daling is ten opzichte van 2022, toen dit percentage nog 37% was. Dit is het eerste jaar waarin het gebruik van deze verhaallijn met meer dan de helft is afgenomen. Dit kan komen doordat er een aantal nieuwe, meer specifieke verhaallijnen zijn bijgekomen vanwege de discussie rond trans vrouwen in de sport, en het toenemende anti-woke sentiment. De meest voorkomende thematiek in de artikelen die trans personen als slachtoffers beschreven, waren: de stijging van het aantal gemelde incidenten van discriminatie tegen transgender personen, onveiligheid van transgender asielzoekers in azc's, de herdenking voor de 320 mensen die afgelopen jaar wereldwijd om het leven zijn gebracht omdat ze transgender of 'genderdivers' persoon zijn en mishandelingen van trans personen op straat.

Het gelaagde verhaal (11,2%)

"Ik moest nu voor mezelf kiezen. Ik ging in transitie, en vertelde de buitenwereld eindelijk dat ik een vrouw ben. De reacties waar ik al die tijd zo bang voor was, waren eigenlijk heel positief. Mensen vonden het veel verklaren en bewonderden mijn moed. 'Je straalt,' was het mooiste compliment dat ik kreeg. Ook mijn kinderen accepteerden het meteen. Ik blijf altijd hun vader. Aan onze band verandert niets, dus aan dat woord ook niet. Dat ik nu in het hokje transgender zit, vind ik fijn. Daarbinnen vind ik lotgenoten bij wie ik aan een half woord genoeg heb. Sowieso heb ik met hokjesdenken niet zo'n moeite, ik snap alleen de soms nare reacties vanuit andere hokjes niet. Waarom zou je iemand veroordelen die anders is dan jij? Het ene hokje is niet beter dan het andere. Leef en laat leven." (&C.tv, 29-09-2023)

In artikelen met een gelaagd verhaal worden de levens van trans personen met nuance besproken. Deze artikelen laten zien dat de levens van trans personen niet alleen door voor- of tegenspoed gedomineerd worden, net als het geval is voor verslaggeving rondom cisgender personen. In 2020, 2021 en 2022 was het percentage artikelen met een gelaagde verhaallijn ongeveer 8-9%. In 2023 is dit percentage gestegen naar 11,2%. Meer dan 88% van deze artikelen had een positief sentiment. Dit suggereert dat er in 2023 toenemende (positieve) aandacht en ruimte is voor genuanceerde representaties van trans levens in de media.

Opvallend is ook dat in 2023 meer dan de helft (57,3%, 129) van de artikelen met een gelaagde verhaallijn portretten van trans personen zijn. In dit soort artikelen is dan ook doorgaans meer ruimte voor nuance dan in artikelen die zich richten op één bepaalde gebeurtenis. In totaal bevatte iets minder dan de helft (45,4%) van alle portretartikelen over trans personen in 2023 gelaagde verhaallijnen.

Figuur 8. Percentage gelaagde verhaallijnen 2018-2023.

Trans als pionier (11%)

“Als eerste transvrouw in het profcircuit van het darts zullen de schijnwerpers zondag gericht zijn op Noa-Lynn van Leuven (26). De Nederlandse deelnemer aan vrouweneditie van de World Matchplay kijkt ernaar uit, maar worstelt ook met de negatieve reacties die ze ontvangt.” (AD, 21-07-2023)

Tot de verhaallijn ‘trans als pionier’ behoren trans personen die als eerste trans persoon een bepaalde prestatie hadden geleverd. In 2019 kwam deze verhaallijn vaker voor dan in 2018 en ging één op de tien artikelen over trans mensen als pioniers. In 2020 was dat meer dan één op de vijf. Deze aantallen vlakten af naar 17% in 2021 en 10% in 2022. In 2023 is dit percentage weer licht gestegen naar 11%.

De trans personen die als pioniers werden beschreven zijn ook in 2023 voor het overgrote deel wit. 75% van de artikelen met het script pionier ging expliciet over witte trans personen terwijl slechts 0,9% van deze artikelen expliciet over een trans persoon van kleur ging, een aanzienlijk groter procentueel verschil ten opzichte van voorgaande jaren. Opvallend hierin is dat 64% van de ‘pioniers’ uit de artikelen trans vrouw is. Daarbij is er geen enkele trans man die als pionier wordt gerepresenteerd.

Voorbeelden van personen die als pionier werden beschreven zijn: Rikkie Kollé, de eerste trans vrouw die gekroond werd tot Miss Nederland; Ines Kostić, de eerste non-binaire persoon in de Tweede Kamer; en Noa-Lynn van Leuven, de eerste Nederlandse trans vrouw die meedeed aan het grootse World Matchplay Darts. Lisa van Ginneken werd opnieuw vaak genoemd als eerste openlijk transgender kamerlid. Ook Loiza Lamers, die als eerste transgender vrouw Holland's Next Top Model won en Kelly van der Veer, die als één van de eerste trans vrouwen op de Nederlandse televisie kwam, werden genoemd.

Trans persoon in functie (8,3%)

“In plaats van film en televisie had Hunter Schafer oorspronkelijk haar zinnen gezet op de modewereld. Ze stopte vervroegd met haar middelbare school om te focussen op haar carrière als model en werkte al samen met grote merken als Prada, Dior, Gucci, Calvin Klein en Marc Jacobs. Het was uiteindelijk haar modellenbureau dat haar vertelde over de audities voor de hitserie Euphoria.” (De Gelderlander, 28-02-2023)

In deze verhaallijn wordt een trans persoon besproken om diens deskundigheid op een bepaald gebied. De nadruk ligt in deze artikelen niet op het trans-zijn van de deskundige, maar op hun expertise en functie. In 8,3% van de artikelen werden trans personen in functie beschreven, dit is een stuk minder dan de 13% van 2022 en 2021. Dit percentage kon in die jaren verklaard worden door het grote aantal artikelen over trans beroemdheden

waarvan benoemd werd dat ze trans zijn, ondanks dat het vaak irrelevant was voor het artikel. In 2023 is dit aantal dus gedaald.

Waar in 2022 deze verhaallijn nog het vaakst bij non-binaire personen werd gebruikt, is dit in 2023 in 45% van de gevallen. De meest voorkomende non-binaire personen die in hun functie worden besproken zijn dit jaar Bella Ramsey, Emma Corrin en Sam Smith. Opvallend genoeg gaat in 2023 meer dan de helft (53%, 89) van de artikelen over een trans persoon in functie over een trans vrouw. De meest voorkomende zijn: Rikkie Kollé, Kim Petras en Hunter Schafer. Maar 16 artikelen (0,3%) die een trans persoon in functie beschreven gingen over een trans man. De meeste hiervan gingen over de zangers Sam Bettens en Sem Jansen.

De succesvolle trans persoon (6,2%)

“Tijdens Ryans transitie krijgt die een hormoonbehandeling. “Hormonen, en met name het geslachtshormoon testosteron, hebben een enorme impact op mijn leven gehad. Ik had echt iets nodig om bij mijn gevoel te komen en gelukkig te zijn. Ik was er nu niet meer geweest, als ik geen hormonen had gehad toen ik in transitie ging. Door hormonen voel ik mij fysiek weer fijn in mijn lijf. Maar ook mentaal: dankzij hormonen wil ik mijn leven weer leven.” (Linda. 24-10-2023)

Er is sprake van de ‘succesvolle trans persoon’-verhaallijn als iemands transitie als een succesverhaal wordt beschreven. Deze artikelen beschrijven hoe trans personen na hun coming-out en transitie veel gelukkiger waren en hoe ze gesteund werden door hun omgeving. Sinds 2018 daalt het gebruik van deze verhaallijn snel in frequentie: in 2018 kwam dit narratief in 40% van de artikelen voor, in 2019 was dit percentage 26% en in 2020 was het 4%. In 2021 steeg het percentage tot 9% en in 2022 daalde het naar 4%. In 2023 steeg dit percentage weer lichtjes naar 6,2%. De over het algemeen dalende trend kan mogelijk worden verklaard door de toenemende aandacht voor het gelaagde verhaal over trans personen. De ‘gelaagde’ verhaallijn sluit de ‘succesvolle trans persoon’-verhaallijn niet uit, maar biedt een breder perspectief. In de succes-verhaallijn wordt bijna uitsluitend gefocust op de positieve kanten van het leven van een trans persoon na hun transitie, terwijl bij een ‘gelaagde verhaallijn’ zowel de positieve als de negatieve aspecten worden belicht. De toenemende voorkeur voor een gelaagde manier van schrijven over trans personen kan daarom een verklaring zijn voor de afname van de ‘succesverhaal’-verhaallijn.

In 2022 ging 30% van de artikelen over een bekend trans persoon. In 2023 is dit gedaald naar 25%. Hiervan werden Rikkie Kollé, Solange Dekker en Sam Smith het meest besproken. Het overgrote deel ging over niet-bekende trans personen, vaak in de vorm van een portret (56%).

Trans als invloed op sociale relaties (1,5%)

“D. Smith had een succesvolle carrière waarin ze muziekvideo's creëerde voor verschillende muzikanten, waaronder voor Andre 3000 en Lil Wayne, voordat ze haar eigen transitie onderging. Deze verandering werd niet geaccepteerd, met het verliezen van prestigieuze klanten tot gevolg. Tijdens dit proces raakte ze alles kwijt, inclusief haar huis.” (BAZAAR, 01-12-2023)

Een klein aantal artikelen (30, 1,5%) schreef over trans-zijn als iets wat sociale relaties beïnvloedt of bemoeilijkt. Hiervan had twee derde (22) een positief sentiment. Dit soort artikelen gingen veelal over hoe trans personen hun familie en vrienden verloren toen ze aan hen vertelden dat ze trans zijn, zonder dat er 'schuld' bij de trans persoon werd gelegd. In 2022 kwam deze verhaallijn even vaak voor, namelijk in 1% van de artikelen. In tegenstelling tot 2022 hadden in 2023 geen van de artikelen met deze verhaallijn een negatief sentiment.

Belemmerende verhaallijnen in 2023

Naast de niet-belemmerende verhaallijnen is er ook een groot aantal negatieve verhaallijnen dat een tegenreactie vormt op meer positieve representatie in de mainstream media. Deze verhaallijnen belemmeren trans emancipatie omdat ze trans personen etiketten opplakken als 'onnatuurlijk', 'bedrieger', 'spektakel' of andere beschadigende begrippen. Ook artikelen die gaan over dit soort stereotypen kunnen belemmerend zijn omdat ze daarmee deze verhaallijnen verder verspreiden. In 2023 gebruikte 52% van alle op script-geanalyseerde artikelen ten minste één van deze verhaallijnen of schreef hierover. In 2022 was dat nog maar 44% van de artikelen.

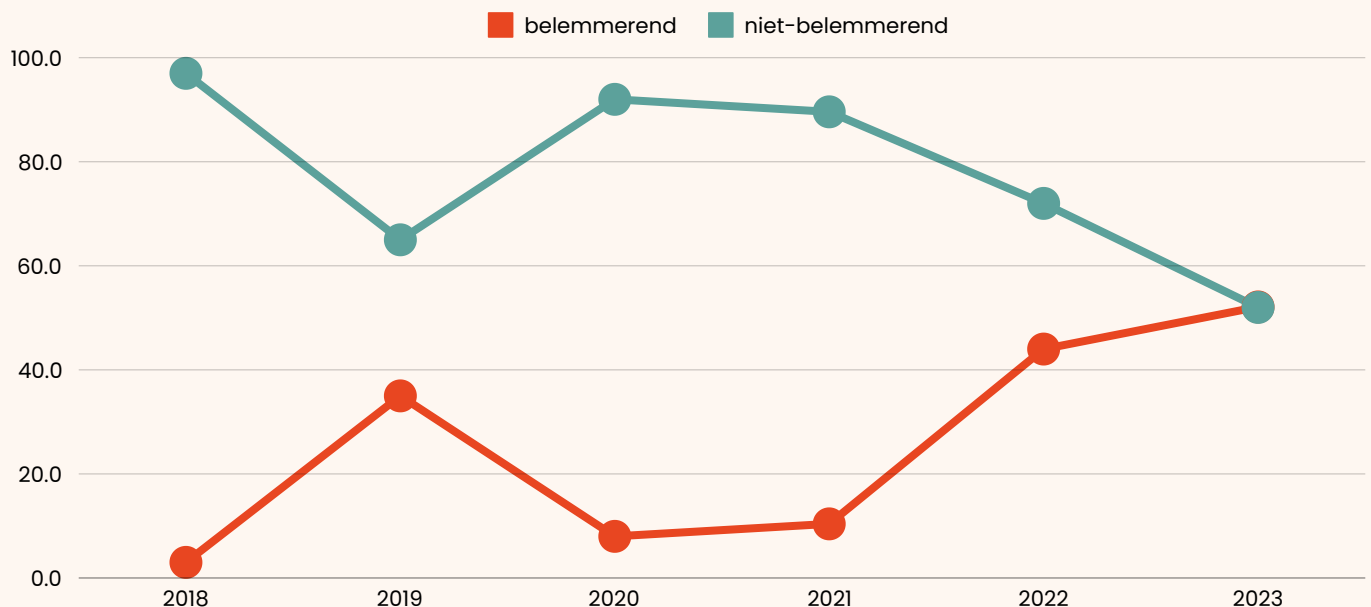
In 2023 was er met name een stijging van de artikelen waarin transgender zijn neergezet werd als een aanval op de natuurlijke orde van man en vrouw, samen met artikelen die transgender zijn als een "trend" zagen. Ook werd er veel over transgender vrouwen in de sport geschreven.

Figuur 9. Vergelijking belemmerende en niet-belemmerende verhaallijnen 2023.

Het percentage komt uit op 104%, gezien een aantal artikelen zowel een of meer belemmerende als een of meer niet-belemmerende verhaallijnen bevatten.

Figuur 10. Percentage belemmerende en niet-belemmerende verhaallijnen 2018-2023.

Trans als geen onderdeel van de samenleving (11%) / Over trans als aanval op de natuurlijke orde (1,2%)

*“Wie vasthoudt aan het aloude biologische onderscheid dat de mensheid verdeelt in mannen en vrouwen, is niet meer bij de tijd. Je maakt zelf uit wat je bent. Pilatus verzuchtte al: „Wat is waarheid...?” Alles is betrekkelijk. Ook je geslacht.”
(Reformatorisch Dagblad, 27-03-2023)*

101 artikelen (5%) gebruikten de verhaallijn ‘randfiguur’ om een trans persoon te framen als niet behorend tot de samenleving omdat zij bijvoorbeeld crimineel, sekswerker of beiden tegelijkertijd zouden zijn.

In 121 (6%) artikelen werden trans personen neergezet als een aanval op de natuurlijke orde van man en vrouw. Dit werd vaak gedaan vanuit een christelijke overtuiging waarbij er werd betoogd dat de transgender ervaring niet overeenstemt met de orde die God heeft bedoeld.

In 2023 is er voor het eerst gekeken naar het aantal artikelen dat schreef over trans als aanval op de natuurlijke orde, zonder dat de auteur die mening zelf uitte. Er waren maar 25 artikelen (1,2%) met deze verhaallijn, waarbij meer dan de helft (56%, 14) een neutraal sentiment had. 32% (8) had een positief sentiment.

Trans als ‘woke’ (5,3%) / Over trans als ‘woke’ (5,9%)

*“Een voorleesuurkje in Rotterdam veroorzaakt veel ophef, nog voor er ook maar één woord klinkt. Niet omdat het plaatsvindt op zondag of in een theater, maar omdat de voorlezer een dragqueen is en het publiek bestaat uit kinderen. De ophef is terecht. Deze indoctrinerende evenementen zouden verboden moeten worden.”
(Reformatorisch Dagblad, 15-04-2023)*

In 30 (1,5%) artikelen werden trans personen gepositioneerd als een minderheid waarvoor de cisgender meerderheid niet gedwongen mag worden om inclusief beleid te voeren. Dit ging geregeld gepaard met de anti-woke verhaallijn, die in 106 artikelen (5,3%) voorkwam, omdat deze ook stelt dat de aanpassingen die gemarginaliseerde groepen zoals trans personen onredelijke aanpassingen “eisen” van de meerderheid. 48% (51) van de artikelen met de anti-woke verhaallijn ging over academische vrijheid nadat de uitspraken van de sociaal wetenschapper Laurens Buijs over de non-binaire genderidentiteit leidden tot zijn ontslag van de Universiteit van Amsterdam.

Dit jaar is de verhaallijn ‘over anti-woke’ toegevoegd, waarbij er over deze verhaallijn werd geschreven zonder dat de auteur die zelf gebruikte. Er waren 118 (5,9%) artikelen die over het anti-woke sentiment schreven zonder

dat de auteur die verhaallijn zelf gebruikte. 81,4% (96) van deze artikelen had een neutraal sentiment.

Trans als pion (4,6%)

“D66, de partij die genderaanduidingen uit het paspoort wil schrappen, die van dameskleedkamers en vrouwen vleugels gemengde darkrooms hoopt te maken waar transgenders nog één keer hun snikkel in een schede kunnen proppen voordat ze hun chemische transitie tot biologisch experiment voltooien. D66, dat democratische inspraak steentje voor steentje af wil breken om het beton van hun geliefde technocratenbastion in Brussel beter te wapenen tegen de populistische grillen van onwillige onderdanen. Dat D66 is dolverliefd op de dreiging van een Derde Wereldoorlog die al een jaar als een donkergroene wolk boven Europa hangt (Nieuwe Revu, 10-02-2023)

Bij het script ‘trans als pion’ werd een narratief rondom trans personen ‘gekaapt’ om de opinie van de schrijver te versterken. Dit percentage is tussen 2019 en 2021 ieder jaar gedaald en bleef in 2022 procentueel stabiel ten opzichte van 2021 (2%). Er was bij deze artikelen meestal geen sprake van een positief sentiment ten opzichte van trans personen. In 2023 is dit percentage scherp gestegen naar 4,6% (92).

In 40 van deze artikelen werd de vermeende goede positie van trans personen in de Nederlandse samenleving benadrukt met als doel andere landen en etnische minderheden binnen Nederland af te doen als bedreigend en transfoob. In 2022 kwamen dit soort artikelen zo goed als niet voor.

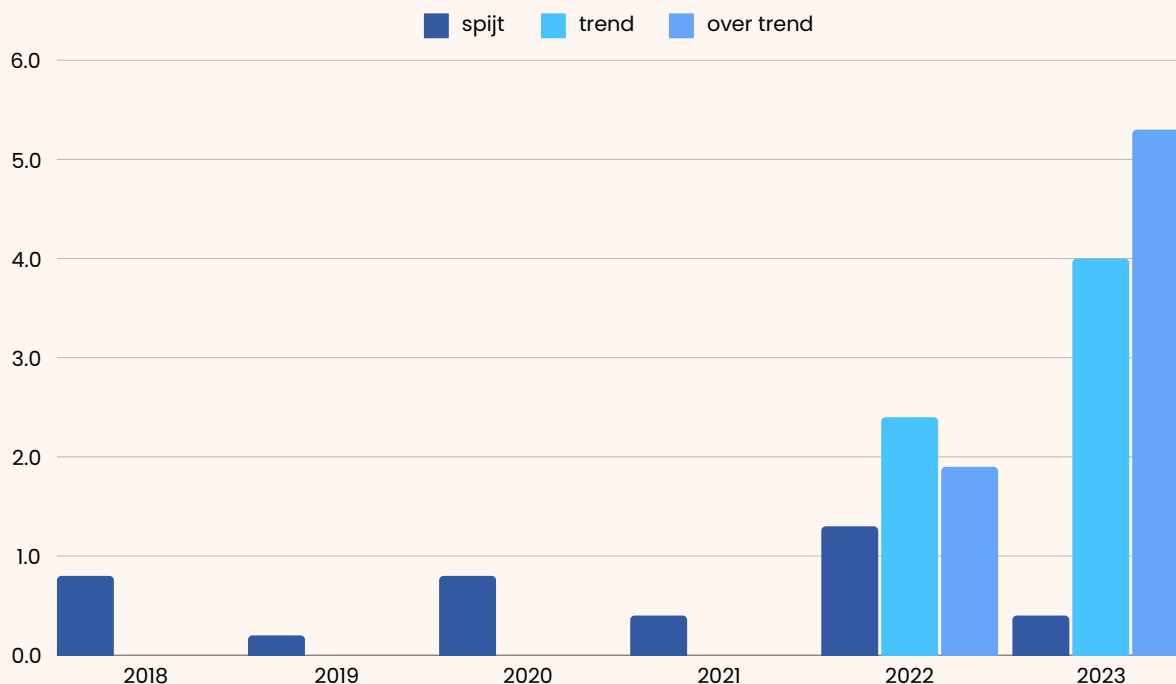
De ‘trans als pion’-verhaallijn werd in 52 van de artikelen gebruikt om onder andere te beargumenteren dat politieke correctheid zou leiden tot een beperking van de vrijheid van meningsuiting. Situaties waar mensen kritiek hadden op transfobie of genderinclusieve taal gebruikten werden vaak aangehaald als voorbeelden van deze vermeende censuur. Een aantal artikelen gingen hier ook over het radiospotje van gendertwijfel tegen de transgenderwet, die de Reclame Code Commissie afwees eerst als ‘onnodig kwetsend’ en na het beroep als feitelijk onjuist.

Trans als trend (4%) en de ‘spijt’-verhaallijn (0,4%) / Over trans als trend (5,3%)

*“Mensen met genderdysforie zijn er altijd geweest, maar tegenwoordig lijkt het veel vaker voor te komen dan vroeger. Door de genderideologie worden veel jongeren in de kwetsbare puberteit heftig aangevuurd om erover na te denken of ze wel een jongen of meisje (willen) zijn.”
(Reformatorisch Dagblad, 15 sept 2023)*

In 2023 publiceerde Radboud Universiteit een studie die onder andere ging over oorzaken naar de toenemende vraag naar transgenderzorg. Hier werd in de media veel over geschreven en trans zijn werd toen vaak een hype, een trend en soms een besmetting of epidemie genoemd. Het onderzoek zelf gaf aan dat hier juist geen bewijs voor was. De verhaallijn 'trans als trend' werd in 2022 voor het eerst geanalyseerd en kwam toen in 2,4% van de artikelen voor. In 1,9% werd er over dit argument geschreven maar gebruikte de auteur dit zelf niet. In 2023 is dit sterk gestegen en kwam de 'trans als trend' verhaallijn in 81 artikelen (4%) voor. Daarnaast waren er een verdere 106 artikelen (5,3%) die hierover schreven zonder dat de auteur zelf trans als trend beschreef. In deze artikelen werd ook vaak gezegd dat het bij toenemende aanmeldingen vaak om jonge meisjes zou gaan, die nog over hun gevoelens heen zullen groeien in de puberteit. Daarom zouden zij niet te vroeg aangemoedigd moeten worden om in transitie te gaan, omdat daar later problemen van zouden komen. Dit argument ging vaak gepaard met de verhaallijn 'spijt', die in eerdere jaren ook voorkwam.

In 9 artikelen (0,4%) werden personen die spijt hadden van hun transitie uitgelicht. Deze verhaallijn kwam in 2022 meer dan drie keer zo vaak voor (1,3%). Vorig jaar werden er veel artikelen gepubliceerd door het Reformatorisch Dagblad over personen die spijt kregen van hun transitie nadat ze een signaal van God hadden gekregen. In 2023 gingen alle artikelen met de 'spijt'-verhaallijn over de behandeling van trans jongeren met puberteitsremmers en hadden ze bijna allemaal een negatief sentiment.

Figuur 11. Spijt, trend en 'over' trend verhaallijnen 2018-2023 in percentages.

Trans als spektakel (2%)

"De Echte Meisjes in de Jungle-ster is ontzettend blij met het 'nieuwe' lichaam van haar man. Na een aantal bezoeken aan Turkije ziet Rowan er namelijk eindelijk uit als hoe hijzelf en Louisa hem graag zien. En trots als dat ze is, deelt Louisa de fantastische transformatie van Rowan op haar Instagram. "Eindelijk het lichaam van een echte man", zet ze onder het bericht." (Grazia, 24-01-2023)

In 2% (40) van de artikelen in 2023 werden trans personen afgebeeld als spektakel. Vorig jaar was dit nog 1%, wat een vermindering was vergeleken met het jaar daarvoor. Deze artikelen beschreven trans personen als een spektakel, dat wil zeggen, op een objectiverende manier, voornamelijk gericht op de fysieke eigenschappen van mensen. 18 van de artikelen met de trans als spektakel verhaallijn gingen over een trans vrouw, maar 2 artikelen over trans mannen, en 5 over non-binaire mensen. De overige artikelen gingen over transgender mensen als een groep.

Trans als grap (1,8%) / Over grap (0,2%)

"Controverse is er ook. Gervais werd bekritiseerd om zijn grappen over transgender personen, eerst bij de Golden Globes in 2016 en later in zijn comedyshow SuperNature (2022). Gervais krabbelde niet terug, maar wierp zich vol in het debat, waar hij zich afzet tegen 'woke comedy' en strooit met opmerkingen als 'Het feit dat je beledigd bent, betekent nog niet dat je gelijk hebt'." (De Volkskrant, 09-02-2023)

In 2023 bevatte 1,8% (36) van de geanalyseerde artikelen een grap over één of meerdere trans personen. In maar 0,2% (4) van de artikelen werd een dergelijke grap besproken, maar niet door de publicatie zelf gemaakt. Deze cijfers zijn sterk gedaald in vergelijking met 2022 (5% en 7%). Soms ging een grap over één trans individu, soms over meerdere trans personen en soms over de trans gemeenschap in het algemeen. Dergelijke grappen die spotten met trans zijn worden over het algemeen als beledigend ervaren, slechts 8,3% had een positief sentiment. Veel van deze grappen reduceerden trans mensen tot smadelijke stereotypen, spotten met het idee van genderneutrale toiletten, gebruikten trans gerelateerde grappen om "woke-cultuur" belachelijk te maken of speculeerden over de genderidentiteit van trans personen. Zoals vorig jaar ook het geval was, kwamen een groot deel van de artikelen die grappen bevatten en een negatief sentiment hadden van het platform GeenStijl. De publicaties op dit forum waren consistent extreem negatief tegenover trans personen en zeer spottend van aard.

Trans als aanval op de sport (1,3%) / Over trans als aanval op de sport (9,7%)

"Bovendien leveren fysieke sekseverschillen bij gemengd sporten gevaar op voor vrouwen. In contactsporten lopen zij groot risico. Kortom, het wordt een oneerlijk en onveilig speelveld dat meisjes en vrouwen uit de sport verjaagt, waar we ze juist willen behouden." (De Telegraaf, 30-09-2023)

De verhaallijn 'trans als aanval op de sport' is in 2022 voor het eerst geanalyseerd, waarin trans personen, veelal trans vrouwen, gezien werden als niet thuishorend in de vrouwen categorie van sportcompetities. Dit zou tot kansenongelijkheid leiden voor cisgender vrouwen. Dit debat heeft geleid tot strengere regels die het aanzienlijk moeilijker hebben gemaakt voor trans vrouwen om mee te doen in vrouwencompetities. Zo heeft de internationale zwembond FINA na dit debat hun regels strenger gemaakt – het is nu alleen mogelijk om bij de vrouwen mee te doen als iemand hun medische transitie vóór hun twaalfde verjaardag heeft afgerond. Dit komt in de praktijk neer op uitsluiting van zowat alle transgender vrouwen.

Het aantal artikelen met deze verhaallijn is gedaald van 4% in 2022 naar 1,3% (26) in 2023. De meeste artikelen met het onderwerp sport (196, 9,7%) schreven over dit debat, waarbij 67,3% een neutrale houding en 25,5% een positieve houding hadden tegenover trans inclusie in sport.

Dit jaar heeft de internationale schaakfederatie (FIDE) na twee jaar overweging besloten dat trans vrouwen niet mee mogen doen in evenementen voor vrouwen en dat trans mannen geen behaalde titels van voor hun transitie mogen behouden. Het debat over trans inclusie in sport heeft zich inmiddels verspreid naar andere vormen van competitie.

Trans als fraudeur (0,4%) / Over trans als fraudeur (3%)

"Een video waarin een man schreeuwt tegen een transvrouw die naar het toilet wil gaat viral op sociale media. De dochter van de man is op het moment van de video op het damestoilet waar de transvrouw naar binnen wil. De man houdt de transvrouw, die ook naar het damestoilet wil, tegen. "Een man heeft niets te zoeken op het toilet van mijn dochter", schreeuwt hij." (WaarMaarRaar, 13-09-2023)

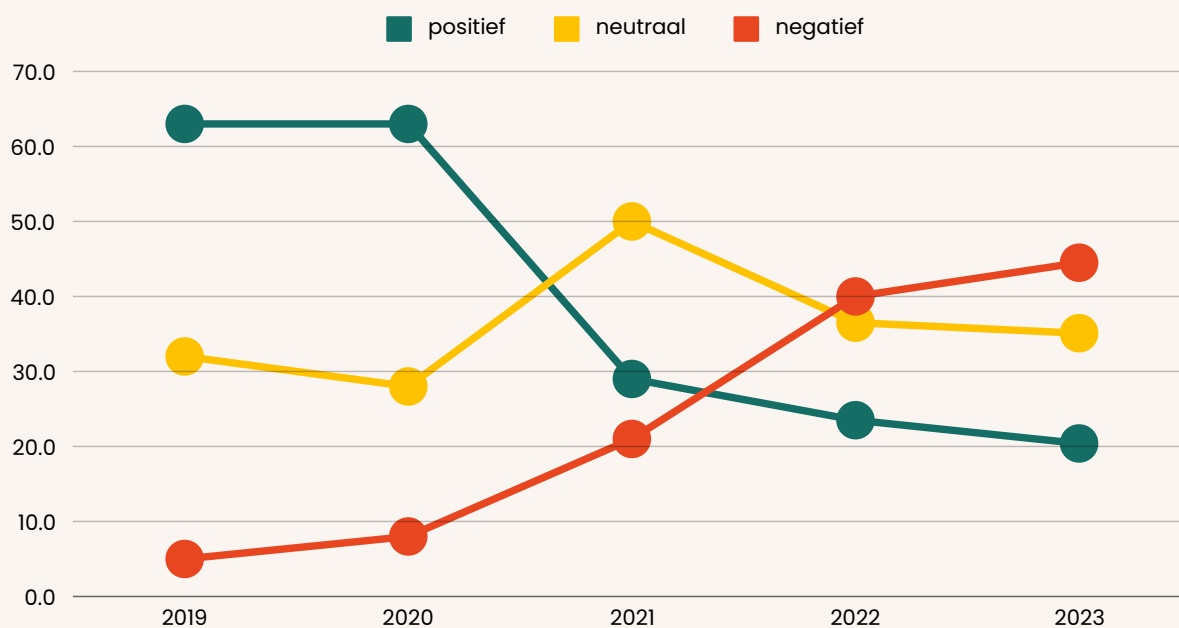
In de verhaallijn die trans personen afschildert als "fraudeurs" worden met name trans vrouwen voorgesteld als een bedreiging omdat zij de privéterruimtes van (cis) vrouwen willen betreden en de veiligheid van deze vrouwen zo in het geding zou komen. In 2022 werd deze verhaallijn in 2% van de artikelen gebruikt. Dit is in 2023 gedaald naar 0,4% (9). De helft van deze artikelen ging over of een transgender leerling de meisjeskleedkamer op school kon gebruiken. Het merendeel van de 61 (3%) artikelen die dit stereotype bespraken, dus over dit beeld gingen, had een neutrale (53, 86,9%) houding tegenover trans personen. Een kwart van deze artikelen ging over het voorstel voor de vernieuwde transgenderwet, en belichtten of ontkrachtten argumenten die tegenstanders van de nieuwe wet aanhaalden. Meer dan de helft ging over Noa-Lynn van Leuven, de eerste Nederlandse trans vrouw die deelnam aan World Matchplay Darts.

Politisering (14,1%)

In politiserende artikelen worden (vermeende) maatschappelijke problemen rondom transgender personen op een betogende of normatieve manier besproken. In dit soort berichten worden trans mensen en thema's gezien als iets waarover je stelling kan nemen; iets waar je voor of tegen kunt zijn. In 2021 had één op de vijf artikelen (20,5%) over trans personen een politiserende toon en in 2022 steeg dit percentage naar 45%. In 2023 daalde het aantal politiserende artikelen naar 14,1%.

De stijging van het aantal artikelen 2022 was deels te verklaren door de stroom van opinies rondom de behandeling van de Nederlandse transgenderwet. In 2023 was deze behandeling gestaakt en was de wet controversieel verklaard na de val van het kabinet. Het ging wel vaak in 2023 over de Schotse transgenderwet, maar een groot deel van deze artikelen waren niet politiserend van toon en zijn dus niet meegenomen in deze analyse. Ondanks de daling van het aantal artikelen dat politiserend waren, toont dit percentage aan dat het bestaan van trans personen ook in 2023 nog steeds in 15% werd gebruikt voor politieke doeleinden, zowel positief als negatief.

Waar de meeste van deze politiserende artikelen in 2019 en 2020 positief van sentiment (63%) waren, was de meerderheid in 2023 van dit soort artikelen negatief van toon. 44,5% van dit soort artikelen waren negatief, en het aantal artikelen met een positief sentiment daalde naar 20,4%. Die trend zagen we in 2021 opkomen toen het percentage met een positief sentiment sterk begon te dalen en het aantal artikelen met een negatief sentiment toenam.

Figuur 12. Sentiment politiserende artikelen 2019-2023 in percentages.

Deze trend is ook zichtbaar uit ander onderzoek. Er is in 2023 in opdracht van ZONNW een onderzoek gedaan waaruit bleek dat de negatieve houding in media en social media ten opzichte van de trans gemeenschap in de afgelopen jaren toenam.*

Een ander onderzoek analyseerde social media en concludeerde dat ook op deze platformen een negatief sentiment ten opzichte van trans personen groeit. Zo steeg de vijandigheid op Instagram richting LHBTI+ personen van rond de 6% in 2018 naar 20,8% in 2023 (De Groene Amsterdammer, 06-09-2023).

Politiserende artikelen die zich in 2023 doorgaans negatief uitten over trans personen en issues gebruikten vaak de 'trans als pion', 'trans als aanval op de natuurlijke orde', 'trans als trend' en 'trans als woke' verhaallijnen. Met vrijwel al deze verhaallijnen werd het bestaansrecht van transgender personen zelf sterk betwijfeld: als een trend of hype, doorgeslagen relativisme, individualisme en politieke correctheid en als tegen de natuurlijke orde in.

*Hoofdstuk 6 'mediaandacht'+ bijlage media-analyse uit Das, E. (e.a.) (2023). *Mijn gender, wiens zorg? Onderzoek naar de toename in en veranderingen van de vraag naar transgenderzorg*. Onderzoeksrapport. Radboud Universiteit.

9. Conclusies

2023 zag, net als vorig jaar, geen explosieve toename van de aandacht die de Nederlandse media besteedden aan transgender gerelateerde onderwerpen. De hoeveelheid aandacht is percentueel gelijk met 2022. En net als toen, was er in 2023 niet één enkel incident, maar domineerden een aantal veelbesproken onderwerpen de media.

Media schreven in 2023 over politieke onderwerpen als discriminatie, de nieuwe transgenderwetten in Schotland en Nederland, de stijgende vraag naar transgenderzorg en een x op de geboorteakte. Maar ook werden de sport, showbizz en cultuursector veel besproken. Zo schreven media over trans vrouw Rikkie Kollé Miss Nederland en over Noa-Lynn van Leuven die als eerste Nederlandse trans vrouw deelnam aan World Matchplay Darts.

In 2023 was er meer representatie van transgender personen dan vorig jaar. In 4 op de 10 artikelen (43,9%) werd er expliciet over een transgender individu geschreven. Dat waren wel meestal transgender vrouwen. Het ging nog minder vaak over transgender mannen dan voorgaande jaren. Het aantal non-binaire personen dat in de media vertegenwoordigd was, is min of meer hetzelfde gebleven. Wat betreft huidskleur is er ook geen groeiende diversiteit waargenomen. De representatie van witte trans personen en trans personen van kleur is ongeveer gelijk gebleven aan vorig jaar.

Jongeren en jongvolwassenen bleven, net als vorig jaar, veruit de groep die het sterkst is vertegenwoordigd in de geschreven media. De meeste aandacht ging uit naar transgender mensen tussen de 17 en 34. Opvallend was dat waar de artikelen gingen over transgender mensen boven de 35 jaar, deze artikelen meestal (70%) een positief sentiment bezaten. Dat gebeurde bijna de helft minder vaak als media over een jonger iemand schreef.

Qua leidende verhaallijnen over trans onderwerpen lijkt het Nederlandse medialandschap veranderd te zijn, in negatieve zin. In 2023 berichtte voor het eerst meer dan de helft van de media uitvoerig over transgender mensen en onderwerpen op een manier die emancipatie en acceptatie van transgender mensen belemmeren. Het bestaan van transgender mensen, hun belangen en hun rechten werden door een groter aantal berichten in twijfel getrokken dan eerdere jaren.

Zo steeg het percentage artikelen dat de emancipatie en acceptatie belemmerde van 44% in 2022 naar 52% in 2023. Media schreven meer over trans mensen als een aanval op de natuurlijke orde, een onredelijke 'woke' eis, en als trend, hype of besmetting. Daarmee werd het bestaansrecht van transgender mensen zelf betwist. Ook was er een aanzienlijk deel artikelen dat deze opvattingen beschreef en daarmee ook verspreidde, al deelde de auteur zelf die mening niet per se.

Het aantal artikelen met een verhaallijn die de emancipatie en acceptatie juist niet belemmeren doordat het empathie van de buitenwereld kan opwekken of juist herkenning en erkenning voor de gemeenschap, daalde van 72% in 2022 naar 52% in 2023. Er werd een stuk minder dan in voorgaande jaren over transgender mensen als slachtoffer van geweld en discriminatie geschreven, al kwam deze verhaallijn ook in 2023 nog in 14% van de artikelen voor (in 2022 37%). Er werd iets vaker een genuanceerd, gelaagd verhaal verteld over trans mensen dan het jaar ervoor en ook was er in 2023 meer ruimte voor het succesverhaal: de transgender persoon die juist succesvol en gelukkig is na de transitie.

Wat we ook zagen in 2023 was een daling van het aantal artikelen waarin de trans mensen en onderwerpen besproken worden als iets waar je voor of tegen moet zijn, of waarin deze worden aangehaald om een politiek betoog te versterken. Van het aantal op verhaallijnen geanalyseerde artikelen was 15% op deze manier politiserend, terwijl dit in 2022 bij 45% het geval was. Transgender was in 2023 dus minder een onderwerp van debat dan in 2022, toen het ook in de Tweede Kamer centraler stond met de behandeling van de vernieuwde transgenderwet. Sinds 2021 zien we dat van deze artikelen de meeste zich keren *tegen* transgender personen en onderwerpen, in plaats van voor. In 2023 steeg het negatief sentiment weer naar 44,4% en daalde het positieve sentiment naar 20,4%.

Er waren in 2023 ook een paar positieve ontwikkelingen: 'transgender' werd minder gebruikt als zelfstandig naamwoord en er werden minder kwetsende woorden (slurs) gebruikt. Helaas worden deze ontwikkelingen overschaduwd door de toename in misgenderen, deadnamen en belemmerende verhaallijnen over trans personen in het algemeen.

10. Lijst van begrippen

Cisgender/cis persoon: een cisgender persoon is iemand die niet transgender of non-binair is. Cisgender mensen identificeren zich met hun geboortegeslacht.

Diversiteit: diversiteit refereert aan het idee dat er niet één type persoon, maar een brede waaier aan verschillende personen wordt gerepresenteerd. In de Mediamonitor gebruiken wij dit woord om aandacht te vragen voor de verscheidenheid binnen vereenvoudigde categorieën: er is niet één soort trans persoon, maar veel verschil in kleur, nationaliteit, genderidentiteit, seksualiteit en meer.

Emancipatie: emancipatie gaat over de sociale vooruitgang voor achtergestelde groepen, waaronder trans individuen.

Slur(s): een slur is het Engelstalige woord voor een beledigend woord of beledigende opmerking. Termen zoals 'tranny', 'ladyboy' en 'shemale' zijn voorbeelden van doelbewust kwetsende termen om trans personen mee te beschrijven.

Trans persoon of transgender persoon: een trans persoon is iemand die zich niet of niet eenduidig identificeert met het geslacht die bij geboorte is toegewezen. Trans functioneert als een paraplueterm: het omvat niet één identiteit maar is juist een voorvoegsel voor een verwijzing naar een ongedefinieerd en oneindig aantal mogelijke identificaties. Transgender mensen zijn binair: vrouw of man, of non-binair. Een non-binair persoon voelt zich niet thuis bij de gendercategorie man of vrouw.

Transfobie/transfoob: transfobie is een angst voor, of afkeer van trans onderwerpen en/of personen, die kan aanzetten tot beledigende, vijandige en/of gewelddadige handelingen jegens trans individuen. Iemand die discriminerende acties verricht vanuit negatieve gevoelens over trans zijn wordt ook wel een transfoob genoemd.

Factsheet

Representatie trans mensen in geschreven media in 2023

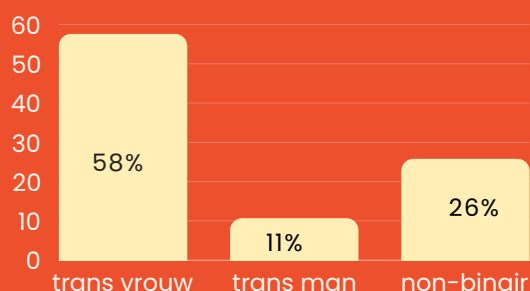
0.1%

van de geschreven media gaan in 2023 over transgender mensen of onderwerpen.

9451

artikelen publiceerden de Nederlandse media over trans personen of trans-gerelateerde onderwerpen.

Persoonskenmerken

17,8% trans mensen van kleur

83,8% witte trans personen

Media schreven het meest over trans mensen tussen 17 en 34 jaar.

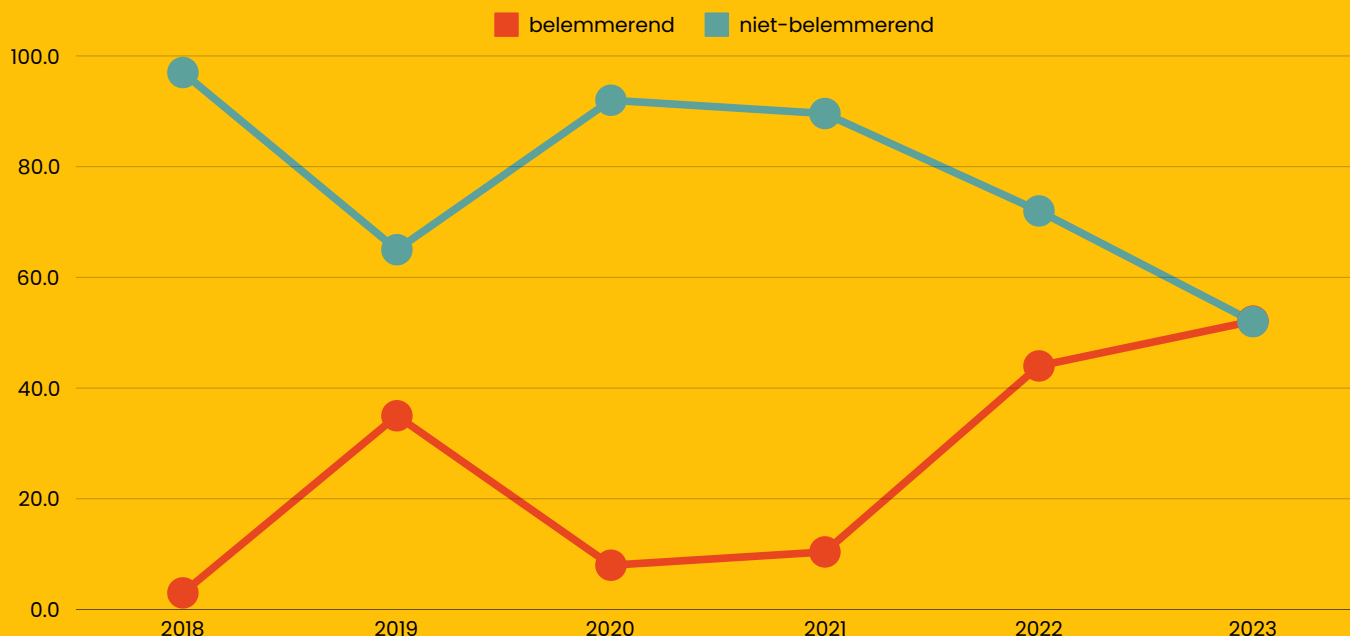
Opvallend feit: over jonge mensen werd een stuk minder vaak positief geschreven dan over transgender mensen boven de 35 jaar.

Hoe wordt er over trans mensen geschreven?

Media schrijven over verschillende manieren over trans mensen en onderwerpen. Dat kan op een neutrale manier zijn of op een manier die de emancipatie van transgender mensen helpt en de acceptatie bevordert. Dit zijn de niet-belemmerende verhaallijnen.

De manier van bespreken kan ook emancipatie juist tegenwerken. Dat zijn de belemmerende verhaallijnen.

In 2023 zagen we een **stijging van belemmerende verhaallijnen** en een **daling van niet-belemmerende verhaallijnen**.

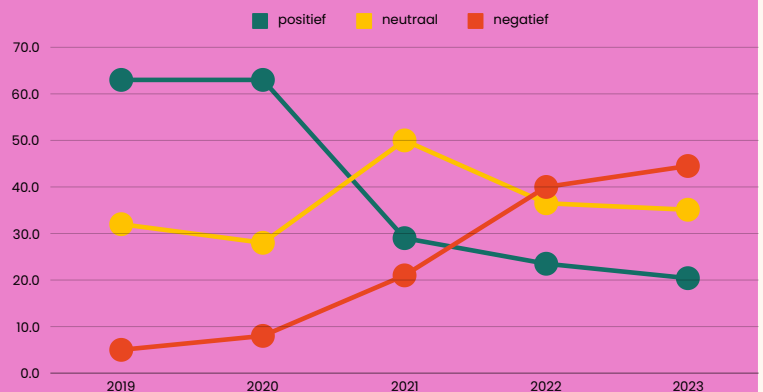
Toegenomen zijn de verhaallijnen die het bestaan van trans personen aanvallen: ze zien het als een aanval op de natuurlijke orde van man en vrouw. Ook wordt het bestaansrecht meer in twijfel getrokken: schrijvers die "het doorgeslagen vinden" (anti-woke) of bang zijn voor een "trend".

Ook media die vooral bespraken dat anderen dit vinden en dit niet de mening van de auteur betrof, zijn belemmerend omdat ze het gedachtegoed van transgender zijn als aanval op de natuurlijke orde, trend of woke verder verspreiden.

Politiek geladen discussies over trans

14.1% van de artikelen waren politicerend. Dit zijn berichten waar een standpunt over transgerelateerde onderwerpen centraal staat, en die politiekgeladen discussies oproepen. In dit soort berichten worden trans mensen en thema's gezien als iets waarover je stelling kan nemen; iets waar je voor of tegen kan zijn. In 2022 waren er drie keer zoveel artikelen politicerend van toon, dat kwam toen doordat de transgenderwet in de Tweede Kamer ook werd behandeld. In 2023 was dat niet het geval, en nam het aantal dan weer af. Het sentiment van dit soort artikelen werd in 2023 wel negatiever: er werd meer gepubliceerd over negatieve standpunten dan positieve.

Sentiment politicerende artikelen

Taalgebruik

De Nederlandse media gebruiken **steeds vaker inclusievere taal**. Trans(gender) wordt minder als zelf-standig naamwoord gebruikt en in plaats daarvan als bijvoeglijk naamwoord. Ook worden er minder vaak kwetsende woorden gebruikt..

De vooral klinische term 'transseksueel' kwam dit jaar wel vaker voor. Ook werden trans personen vaker misgendered en met hun oude naam aangesproken.

